

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Om
Underviisningen i Modersmaalet
i
det von Westenfske Institut.

Indbydelseskrist

til

Skolens offentlige Examen i Juli 1842

af

B. N. Borgen,
Skolens Bestyrer.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. G. Salomon.

1842.

Fortale.

Etal Underviisningen i en Disciplin, hvilkensomhelst, bringe et tilfredsstillende Resultat, da maa den føres methodist frem fra Begyndelsen til Enden. Mod det Maal, den bevidst har sat sig, maa den stræbe hen med Benyttelse af de Midler, den har erkjendt for de rigtige, saaledes fremfribende, at ethvert nyt Udviklingstrin med Nødvendighed fremgaaer af et foregaaende og hviler paa det som sin nødvendige Basis. Alt hvad der staaer isoleret, Alt hvad der vilkaarligt sættes til eller tages fra, Alt overhovedet, som mangler sin nødvendige Forudsætning, griber forstyrrende ind i Underviisningens Organisme og gjør dens heldige Resultat tvivlsomt om ikke umuligt. Rigtigheden heraf ere alle forstandige Skolemænd enige i at erkjende; men besynderligt nok er det, at, medens man indrømmer dets Anvendelighed paa alle andre Discipliner, syntes man for ikke længe siden at være tilbøjelig til at gjøre en Undtagelse med den danske Underviisning, idet man troede, saa omtrent at kunne overlade til den respective Lærers Skjøn at afgjøre, hvad der skulde udrettes i enhver Klasse, uden at det gjordes fornødent at sætte Underviisningens forskjellige Stadier i en stræng indre Forbindelse. Underviisningens Bestandele vare vel i Almindelighed de samme som nu, Læsning, Grammatik, Rejskrivning og Stil, men de dreves som oftest paa en meget utilfredsstillende Maade, navnlig den sidste og vigtigste aldeles planløst. I den senere Tid have imidlertid Omstændighederne meget forandret sig; man har begyndt at indsee denne Disciplins Vigtighed og at skænke den fortjent Opmærksomhed, (quonquam adhuc manent vestigia ruris); ja allerede før 10, siden udgik fra den i saa mange andre Henseender af vort Skolevæsen højtfortjente Prof. M. Nielsen upaatsvigelig de første Bestræbelser til at ordne denne Underviisnings-green overensstemmende med den nyere Tids Fordringer, give den sin sande Betydning og anvise den sin rette Plads. I den seneste Tid har Mag. M. Hammerich hos os vindiceret den et nyt Territorium, som den herester ikke kan undlade at dyrke.

Under Prof. Nielsens Vejledning og Auspicier udarbejdede jeg som Lærer i Borgerdybskolen i 1832 en Plan til en consequent og sammenhængende Gjenemførelse af den danske Underviisning gjen-nem hele Skolen, øverste Klasse undtagen*). Da jeg kort efter i

*) Senere har en anden af Skolens Lærere, nuværende Pastor og Licent, Theol. Damkjær skrevet om den danske Underviisning; jeg bestaager, at jeg hverken har haft Leilighed til at gjøre mig bekendt med Hr. Damkjær's Bog, eller ved, om den har haft nogen Indflydelse paa Gjenstandens Behandling i Borgerdybskolen i Kjøbenhavn.

samme Aar forlod Borgerbyråskolen og blev Medbestyrer af det von Westenske Institut, benyttede jeg naturligvis det af mig ubearbejdede Udkast; men da dette var beregnet paa en Forbindelse af den danske og latinske Underviisning under samme Lærer, og denne Forbindelse ikke, i det mindste kun meget kort, fandt Eder her i Skolen, bleve Modificationer fornødne, der omfjeder viste mig Nødvendigheden af at omforme det Hele efter min Skoles individuelle Trang. Imidlertid havde jeg, selv under Benyttelse af det nævnte Udkast, fost Savnet af et fast Støttepunkt for den stilistiske Deel af Underviisningen, hvilket gav Anledning til, at min „Besledning til Udarbejdsler“ for to Aar siden saae Lyset. I det fornylig udfomne andet Dplag af denne har jeg lovet at give en Anviisning til Bogens Brug, hvortil jeg fra forskellige Sider var bleven opfordret. Efter at have overvejet, hvorledes dette Løste kunde opfyldes, har jeg meent, at det ogsaa kunde stee derved, at jeg gav en Beretning om, hvorledes Bogen bruges her i Skolen. Dette har jeg da gjort i de efterfølgende Blade, idet jeg ved hver Klasse har tilføjet Disciplinens sædvanlige Alder, for ogsaa derved at give et Orienteringspunkt; og beder jeg da, at man vil betragte denne Beretning som et Forsøg til at betale den ovennævnte Gjæld. Dette maa reisfærdiggjøre Dffentliggjørelsen af disse Meddelelser.

Hvad Indholdet af samme angaaer, turde det ikke være overskødigt at tilføje et Par Bemærkninger. Indførelsen af min Besledning gav Anledning til, at der blev lagt en ny Plan for den danskellunderviisning gjennem hele Skolen. Det vil imidlertid være indlysende, at en paa denne Bogs Brug baseret Methode endnu ikke kan være gennemført i alle Klasser; thi uagtet Bogen blev indført overalt undtagen i de to nederste Klasser (1ste og 2den), kunde den dog ikke benyttes med den forønskede Virkning i dem, som dertil manglede den nødvendige Betingelse i tilsvarende forberedende Øvelser. Det er saaledes egentlig kun indtil 5te Klasse den lagte Plan consequent er gennemført, og da det, navnlig ved Indførelsen af noget Nyt, fornemmelig kommer an paa Begyndelsen og Grundvolden, søler jeg mig forpligtet til her at udtale, hvormeget jeg i denne Henseende skylder Hr. Cand. Theol. A. Listow, der med ligesaa megen Dygtighed som Interesse har ledet Underviisningen i 2den til 5te Klasse. Dog har jeg selv i disse Klasser i Beretningens Detail optaget Udskilligt, som endnu ikke er bragt i Udførelse, men formenes at ville være af gavnlig Indflydelse. I de øvrige Klasser har jeg udtrykkelig angivet det, hvor den factiske Tilstand ikke svarer til Planen.

De vedføjede Skolefterretninger har Skolens Inspecteur, Hr. Candidat Bohr, velvillig paataget sig at redigere. Det er overskødigt at tilføje, at hvad der i disse siges udenfor det reent historiske Referat tillige er et Udtryk for mine egne Ansuelser og Jagttagelser.

Underviisningen i Modersmaalet.

Det Maal, hvortil Underviisningen i Modersmaalet stræber at føre Disciplen, er Herredomme over Sproget til sammenhængende og klar mundtlig og skriftlig Tankefremstilling. Den maa derfor deels meddele et Materiale, et positivt Indhold, nemlig Sproget, deels udvikle og styrke Aandens Kraft til med Bevidsthed og Frihed at behandle og bearbejde det givne Materiale. Hiin er Underviisningens reale, denne dens formale Side. Begge disse kunne vel i Tanken være adskilte, i Virkeligheden derimod ikke, hvorefter der, da hver af dem har sine Fordringer, i Underviisningens forskjellige Stadier kan og bør tages overvejende Hensyn snart til den ene, snart til den anden.

Det Materiale nemlig, som Underviisningen i Modersmaalet, betragtet fra den reale Side, skal tilvejebringe, er, som vi have seet, Sproget; det vil sige, ej blot den hele Skat af Sprogets Ordforraad, men ogsaa Kundskab om dets Aflednings-, Sammensætnings-, Vøjnings- og Forbindelses-Former. Under Tilgængelsen af dette Materiale kan Sjælen ikke være passiv; dens Functioner blive paa forskjellige Maader satte i Virksomhed, og at den ikke modtager det Givne som et dødt og livløst Stof,

men i Sandhed assimilerer det med sig, og drager en sund og kraftig Næring deraf, det følger deels af dens Natur, deels kan og bør Underviisningen drage Omsorg derfor. Allerede Tilseguelsen af Ordforraadet udvider Forestillingernes Kreds og vækker Tænkningen; men endnu mere vil denne finde Næring ved Betragtning af Sprogets Former, i hvilke den menneskelige Tæknings Bevægelser paa saa anskuelig en Maade aabenbare sig. — Paa den anden Side kan ej heller den formale Deel af Underviisningen, der fortrinsviis er beregnet paa at udvide Blikket, vække Gftertanken, skærpe Domme-kraften, og overhovedet styrke de sjælelige Evner, meddeles uden igjennem et vist Materiale, da Mandskraften ellers vilde mangle Gjenstande til at øve og danne sig ved. — Men skjøndt saaledes den reale og den formale Side af Underviisningen paa ethvert Trin af samme ere uadskilleligt forbundne, maa dog i denne Underviisningsgjenstand Stoffets Indsamling fornemmelig beskæftige Disciplene paa de lavere Trin, medens der paa de højere fornemmelig maa stræbes efter at lade Tanken gjennemtrænge det.

De Midler, hvoraf den danske Sprogunderviisning betjener sig for at realisere sit Djemed, ere: Læsning, Udenadslæren, Retsskrivning, Sproglære, mundtlig og skriftlig Fremstilling. Hvorledes ethvert af disse bør benyttes og gennemføres her i Skolen, skal være Gjenstanden for de følgende Meddelelser.

Forberedelsesklassen.

12 Timer ugentlig.

Af de Disciple, der optages i denne Klasse, fordres aldeles ingen Forkundskaber. Den meest passende Alder til Optagelse antages at være mellem det 5te og 6te Aar;

dog kan enkelte Børns langsommere Udvikling gjøre en flidigere Optagelse nødvendig. Klafsens Opgave i Danmark er at bringe Disciplene til at læse reent. Fremgangsmaaden er følgende:

De fleste Disciple medbringe ved deres Indtrædelse i Skolen en mangelfuld Udtale. Ved nogle klæbe de Fejl, som ere almindelige for den paa deres Fødested (f. Ex. Kjøbenhavn) herskende Udtale; andre lide af slemme Baner, f. Ex. Stammen, Væspen, Dræven o. fl.; andre have virkelige Mangler ved Sprogorganerne. Alle disse Fejl, forsaavidt de ikke ere af sidstnævnte Art, kunne og skulle udryddes. Læreren anvender derfor de første Timer i Skoleaaret til at øve Disciplene i at tale og vænne dem til en reent og kraftig Udtale. Efter i nogen Tid, dog ikke for længe, at have fortjat denne Dølse, gaaer han over til at lære Disciplene at adskille de enkelte Ord og Stavelser, da det ikke er usædvanligt, at Børn f. Ex. antage en Sætning som denne: „en Kugle — er rund,“ — for at bestaae af to Ord. Nu først gaaes der over til at gjøre Børnene bekendte med de enkelte Lyd og Tegnene for dem d. e. Bogstaverne. Dette skeer ikke, som ellers sædvanligt, derved, at man først viser Børnet det enkelte Tegn og derefter siger ham dets Navn, men omvendt, saa at Børnet først bliver bekendt med Lyden og dens Benævnelse, og derefter med Tegnet for samme, og navnlig lærer at kjende hver Lyd ikke for sig, men som Bestanddeel af et Ord, og Tegnet derfor saavel i Tryk som i Skrift. Naar Bogstavtegnene ere lærte, ledes Discipulen til at opløse de simpleste Stavelser i deres enkelte Lyd, og læse dem. Hertil benyttes ikke betydningsløse Stavelser som ba, be, bi, bu, men alle Stavelser af denne Slags maa Discipulen lære at kjende i let forstaaelige Ord. Først

indoves simple aabne Stavelser, f. Ex. ly=se, ro=se; dernæst lukkede, f. Ex. Eys, Ros. Er tilstrækkelig Sikkerhed heri opnaaet, gaaer man over til de vanskeligere, saakaldte sammensatte Stavelser, f. Ex. Træ, Kæ, eller Arm, ound, eller Pragt, Frost, eller strængt, skjelmst o. s. v. Efter Indøvelsen af Genstavellesord eller Gleeerstavellesord med afdeelte Stavelser skrider man til ikkeafdeelte Gleeerstavellesord, idet man efter visse Regler, — som Læreren vel selv følger, men ikke bebyrder Disciplene med — først tager sammensatte, dernæst afledede Ord, og ved Dvælsse giver Børnene Færdighed i den rigtige Stavelles-Afdeling. — Naar saaledes de enkelte Ord i de forskjelligste Skikkelser, ogsaa med Hensyn til den rette Betonning, ere omhyggelig gjennemgaaede, skrider man endelig til Læsning af sammenhængende Sætninger, saaledes at der først læses Ord for Ord, enten af en enkelt eller i Chor, dernæst det Hele i Sammenhæng med den rette Betonning. Ved de poetiske Stykker vogte man sig vel for, at Børnene ikke læse efter Versemaalets Rhythmus; hvor dette Uvæsen har indsnøget sig, kan det afhjælpes derved, at Læreren med det rette Udtryk læser for, og lader enkelte Disciple eller hele Afdelingen læse bag efter.

Ved Siden af den egentlige Læseunderviisning gaaer bestandig en Sprogunderviisning, der ikke blot har til Hensigt at forhøje Disciplens Sprogfærdighed, men ogsaa at ordne og udvide hans Tankfreds. Dette er Grunden, hvorfor der til de første Læseovvelser ikke vælges betydningsløse Stavelser, men let forstaaelige Ord, hvis Betydning enten allerede er, eller ved en kort Forklaring uden Vanskelighed kan blive Børnene bekendt. Læreren afbryder derfor fra Tid til anden Læseunderviisningens Gensformighed ved en saadan Sprog- og Forstands-Dvælsse, og vænner over-

hovedet strax fra Begyndelsen Barnet til at tænke, ved hvad det læser, og rigtigt at forstaae det.

Den her antydede Methode er ikke fulgt i indeværende Skoleaar, men vil først blive anvendt i det næste. Grunden hertil ligger tildeels deri, at den nuværende Forberedelsesklasse først har dannet sig i Aarets Løb af nogle faa Disciple, der allerede vare komne ud over de første Elementer, men fornemmelig deri, at der hidtil har manglet en til dette Djemed indrettet Læsebog. En saadan er imidlertid nu under Arbejde og vil blive færdig inden det næste Skoleaars Begyndelse. Methodens er den af den tydske Pædagog D. Schultz anbefalede, der er gjennemført i hans „Hjebel“ og med de gunstige Resultater brugt i mange Skoler.

Første Klasse.

9 Timer egentlig.

Disciplenens Alder i denne Klasse er mellem 6 og 9 Aar. Klassens Kursus har hidtil været toaarigt, da der for Optagelsen kun fordreides, at Discipulen nogenlunde kunde læse i en Bog, og Klassens Maal — i Dantsk: færdig Læsning, Udenadslæren af et Antal poetiske Smaastrykker, Dvælske i Afskrift — altsaa ikke kunde naaes i eet Aar. Som Folge heraf har Klassen undertiden bestaaet af to Partier. Forberedelsesklassens Dyrettelse vil gjøre det muligt for de der indvovede Disciple at gjennemgaae første Klasse paa eet Aar. De brugte Lærebøger have været M o l b e chs Læsebog og H o l s t s Smaastrykker til Udenadslæren. De 9 Timer have været fordeelte saaledes, at Klassen de 3 Dage om Ugen har haft 2, de andre 3 Dage 1 Time.

Hovedbeskæftigelsen har været Læsning, hvori det daglige Pensum har været 1 à 2 Sider. Da det er af den største Vigtighed for Disciplens fremtidige Skæbne, at han fra dets første Begyndelse vænnes til den strengeste Orden og Nojagtighed i sine Præstationer, til Opmærksomhed og Eftertanke under Underviisningen, og da den danske Lærer i de nederste Klasser ved sit Timeantal har en saa væsentlig Indflydelse paa at vække og nære denne Aand, har han sin hele Omhu henvendt paa, at Underviisningen i Sandhed bliver aandsuærende og aandsstyrkende for Disciplen. Men dette kan den kun blive, naar den er alvorlig og streng, naar den tager Disciplens hele Kraft i Beslag, naar den anstrænger, og ved Fortsættelse endog trætter ham, naar den ikke taalder noget Sjufferi, af hvad Navn nævnes kan. Disciplen maa mærke, at det her ikke er Spøg; til Leg, Fias og anden Uopmærksomhed maa han ikke faae Tid; det maa ikke falde ham ind, at der kan være andet at gjøre, end at have alle Tanker henvendte paa Underviisningen. Læreren serger til den Ende for ved Raskhed og Liv i Underviisningen at holde Interessesen vedlige og Opmærksomheden spændt; han vælger sig en Methode, som han consequent følger, vogter sig omhyggelig for Vilkaarlighed saavel i Anvendelsen af denne som i andre Henseender, og erindrer fremfor Alt, at han ej blot skal examinere, men fornemmelig undervise, vejlede, hjælpe, rette*).

*) At Læreren skal være en Bussemænd for Disciplene, er lige saa lidt Meningen af Dvænstaacende, som det er en nødvendig Folge deraf. Den dygtige Lærer vil netop ved Strænghed i sine Fordringer, forenet med passende Opmuntring og fortjent Dabel, vinde de bedre Disciple og gjøre Flid og Rappelyst til Tone i Klassen. Forresten gjælder det Sagte naturligviis ej udelukkende om den danske Lærer.

Med Hensyn til Læsningen fordrer derfor Læreren, at Disciplen skal læse højt, tydeligt og reent, med nøjagtig Udtale af alle Lyd og Stavelser, uden Tilføjninger, uden Afkortninger og tillige med rigtig Betonning af Ord og Sætninger. Thi endskjondt den mechaniske Færdighed, det hurtige Overblik over Bogstavskræfterne og den raske og sikre Gjengivelse af disse, endnu paa dette Trin er Hovedsagen, maa dog den logiske Side af Læsningen ikke tabes af Sigte, men allerede her indøves, idet Læreren ved at læse for og lade Disciplene gjentage det Læste gjør opmærksom paa, hvor der skal pauseres, hvor Stemmen skal høves og sænkes, hvilken Forskiel i Meningen Betonningen af forskjellige Ord frembringer. — Foruden den egentlige Læsning have Disciplene daglig en Stavellectie, d. e. nogle Linier, i hvilke de hjemme skulle gjøre sig bekendte med ethvert deri forekommende Ords Stavellectie, for paa Skolen at kunne gjøre Rede derfor. Ved Examinationen gjøres der bestandig opmærksom paa de forskjellige Ord, der i Udtalen let forverles, og Disciplen øves tillige i at føre Ordene tilbage til deres Stammer, for paa denne Maade lettere at forstaae og erindre Skrivemaaden.

Alt de ovenfor angivne Regler for Læsningen ej blot gjælde for den profaiske, men ogsaa for den poetiske Læsning, forstaaer sig af sig selv. Af de poetiske Smaastykker læres en Deel uden ad, hvorved der drages Omseer for, at saavel enkelte Udtryk som Digtets Indhold i det Hele taget ved en tydelig Forklaring gjøres forstaaelig for Disciplen, saa at han uden Vanskelighed kan tilegne sig det. „Hvad vil det sige?“ — er et Spørgsmaal, som her ideelig vender tilbage, hvorved Disciplen vænnes til at udfinde den under den digteriske Indklædning skjulte Tanke. Hen-

figten med denne Udenadslæren er ej blot at uddanne Sproget og styrke Sukommelsen, men ogsaa at virke paa den Unges Hjerte og give ham en Skat af de ædleste Tanker med i Livet. Vi erindre os herved Horats's Ord:

Os tenerum pueri balbumque poeta figurat,
 Torquet ab obscoenis jam nunc sermonibus aurem,
 Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
 Asperitatis et invidiae corrector et irae;
 Recte facta refert, orientia tempora notis
 Instruit exemplis, inopem solatur et aegrum.

Til Udvikling af Sprogandsen og Sprogferdigheden blive ogsaa enkelte korte prosaiske Stykker (Fortællinger, Fabler, o. desl.) lært udenad, (og Disciplene vænede til først næsten ordret, siden friere at gjengive det Lærte med høj Stemme, rigtig Betonning og med det Udtryk, Indholdet fordrer; ligesom da ogsaa Disciplene ved den daglige Læsning holdes til at vise, at de forstaae hvad de læse, ved i Korthed at gjøre Regnskab for Indholdet.

Overhovedet paaligger det enhver af Skolens Lærere gjennem alle Klasser, men især i de nederste, hvor Begyndelsen skal gøres, at paasee, at ethvert Svar gives af Disciplene ej blot højt og tydeligt, men ogsaa sprogrigtigt, helst i Form af en heel Sætning, og at Disciplen fornemmelig ved Repetitionen vænnes til saa meget som muligt at tale i Sammenhæng, uden at Læreren behøver ved idelige Spørgsmaal at fremlokke alle Enkeltheder af ham.

Til Rettskrivningen lægges i denne Klasse den første Grund. Der gaaes ud fra den Overbeviisning, at Rettskrivningen bør opfattes gjennem Diet, ikke gjennem Dret. For denne Regels Rigtighed taler desl den Maade, hvorpaa vi tilegne os fremmede

Sprogs Retfærdighed (f. Ex. Fransk eller Engelsk), deels alle Døvsstummes correcte Orthographi uden nogen særskilt Underviisning deri; dens Nødvendighed er begrundet i Sagens egen Natur. I intet Tungemaal er nemlig Skriftsprog et fuldkommen adæqvæt Udtryk for Lydsproget. I en stor Mængde Ord blive forskjellige Lyd udtrykte med det samme Tegn, og den samme Lyd med forskjellige Tegn man sammenligne f. Ex. Sort og fort, lytte og spytte, bær og Vær eller vænne og vende, Nytte og Stotte, nydt og nyt. Denne Vilkaarlighed i Lydenes Betegnelse har imidlertid i de fleste Ord (saasom alle de ovennævnte) fixeret sig til en Skrivebrug, hvorfra man ikke igjen vilkaarlig tør afvige. Da altsaa hvert Ord i Skriftsproget har sit ejendommelige Physisognomi, bliver det Retfærdigheds- Underviisningens Sag at hjælpe Barnet til skarpt og sikkert at indpræge sig de forskjellige Ords Physisognomier, og da Dret er aldeles utilstrækkeligt hertil, maa det naturligtvis ske igjennem Øjet. Den indprægede Ordskikkelse overgives til Hukommelsen for der at opbevares og, naar det fordres, fremtages for at fremstilles i Skrift; og denne Gøne bliver saaledes den, der ved Retfærdigheds Tilsegnelse kommer til at spille den vigtigste Rolle. Men, da der dog gives Midler til i nogle Tilfælde at understøtte Hukommelsen ved visse fra Skrivebrugen abstraherede Regler, bør disse Midler naturligvis ikke forsmaaes.

Ovveensstemmende hermed begynder Retfærdigheden at indøves paa følgende Maade:

Allerede ved Læseunderviisningen øves Disciplen i at opfatte og indpræge sig Ordets synlige Skikkelse, idet han ved at angive dets synlige Bestanddele maa vise, at dets Physisognomi staaer klart og tydeligt for ham. Som ovenfor berørt, gives der ham en særskilt Stavelectie

for, der de tre Dage om Ugen er Gjenstand for mundtlig Examination, men i de andre tre Dage, i hvilke Danst har to Timer, anvendes til skriftlig Øvelse, idet Disciplen med Bogen for sig paa sin Tavle affskrifer Stavelectien, understøttet saaledes af den dobbelte Hjælp, som Forberedelsen hjemme og Bogen paa Skolen yder ham. Da det er af Bigtighed, at Disciplen ikke seer eller indprænter sig noget urigtigt Ordbillede, vaager Læreren over, at Afskrivningen foretages med den største Agtsomhed og Nøjagtighed, at ikke det ringeste Tegns, ikke engang Prikken over i udelades, og at tillige Skriften bliver saa smuk som muligt. For Barnet, der i Begyndelsen affskrifer Bogstav for Bogstav, vil det ikke være vanskeligt at tilfredsstille denne Fordring. Ogsaa udenfor Skoletiden fortsættes denne Øvelse, idet Læreren et Par Gange om Ugen opgiver Disciplen nogle Linier til Afskrift hjemme, helst saadanne Stykker, som det siden forlanges at han skal lære udenad. At lade affskrive allerede udenad lærte Stykker vil derimod medføre den Mislighed, at Børnene ikke ret ville benytte Bogen, men skrive ud af Hovedet, og selgelig ikke undgaae at begaae Fejl. Efter nogen Tids Forlob gives ikke Stavelectien, men et Disciplen ubekjendt Stykke til Afskrivning. I Slutningen af Aaret, naar Sikkerhed i Afskrift efter Bogen er opnaaet, gaaes der over til at skrive efter Dictat saaledes, at naar Læreren har dicteret et Ord, maa en af Disciplene bogstavere det højt for hele Klassen, hvorefter det nedskrives langsomt og smukt. Ogsaa paa denne Maade kan man fordre af Disciplen, at han slet ingen Fejl begaaer. Til Dictat vælges kun gode poetiske Stykker. Det paa Skolen Dicteerte maa Disciplen hjemme rigtigt og zirligt indføre i en egen Bog og derpaa lære det udenad.

Anden Klasse.

6 Timer egentlig.

Disciplenes Alder er her sædvanligst mellem 8 og 10 Aar, dog har der iaar været adskillige baade yngre og ældre. De brugte Bøger have været: Mallings store og gode Handlinger; Fædrelandshistoriske Digte udgivne af Trykkefrihedsselskabet; Dehenschlägers nordiske Oldsagn.

I Skoleaarets første Maaned anvendes de fleste Timer deels til at fjerne de Forkertheder i Udtale og Betonning, som hyppigt findes hos de nye Elever, der ikke have gennemgaaet første Klasse, deels til hos disse at lægge Grundvolden til Retkrivning ved de i første Klasse brugelige Dvælseser. Naar saaledes den fornødne Genformitet er tilvejebragt mellem Disciplene, tager en planmæssigere Undervisning sin Begyndelse.

Læsning. Den mekaniske Læsefærdighed, der i den forrige Klasse skal være tilvejebragt, vedligeholdes her; paa dens Grundvold udvikles den logiske Læsning, d. e. den paa rigtig Opfattelse af det Læstes Indhold begrundede forstandige Læsning. Til den Ende bliver ethvert Læsestykke underkastet en, ikke grammatikalisk, men logisk Analyse, idet der spørges om Gjenstandene, hvorum Taler er, hvad der udsiges om den, under hvilke Betingelser, Forhold o. s. v., indtil først den enkelte Tanke, dernæst de enkelte Tankers Forbindelse og endelig det Hele er klart for Disciplen, saa at han er i Stand til først med Bogens Ord og siden frit at fortælle Indholdet. Naar han saaledes forstaaer, hvad han læser, kan man ogsaa med Ret fordrø, at han skal læse det rigtigt med Hensyn til Udtryk, Tonefald og Pauser. Men dette Resultat op-

naaes hverken let eller hurtigt. Læreren følger derfor her, som overalt, Reglen: festina lente! Han begynder med det Lettere — korte enkelte Sætninger —, gaar derfra over til det Vanskeligere — hele Perioder —, og forer saaledes Disciplen Skridt for Skridt videre, dvælende ved det Enkelte saalænge, til det gaar godt. Thi det er bedre ved ti, ja tyve Ganges Gjentagelse at faae een Sætning læst godt, end til samme Tid at læse tyve Sætninger flet. Han lader Børnene, især i Begyndelsen, læse langsomt, da de, langsommere i Tænkningen, ellers ikke tilbørligen kunne lægge Mærke til Indholdet; han giver, ved selv at læse for, en praktisk Anvisning til det Rigtige og gaar ikke over til et nyt Stykke, forend det foregaaende i alle dets Dele er tilfulde gennemarbejdet, rigtig opfattet og godt gengivet af Disciplene, hvorfor han ogsaa til Slutningen, deels for at forviise sig om, at alle Bemærkninger, Bink og Regler ere tagne til Følge, deels for at lade Disciplene føle Totalindtrykket af det Hele, lader hele Stykket læse i Sammenhæng, uden nogen Afbrydelse.

Ved Eiden af Malling benyttes F. Fabricius's Samling af „Fædrelands-historiske Digte.“ Valget af begge Bøger er motiveret ej blot af Hensyn til den formelle Sprogudvikling, men ogsaa af Skolens Stræben efter hos den Unge at vække og nære Kjærlighed og Agtelse saavel for Fædrelandet og dets Fortid i Særdeleshed, som for det Gode og Dygtige i Almindelighed, ved at føre ham det for Dje i friske og kraftige Billeder. Da en stor Deel Omner behandles baade hos Malling og i Fabricius's Samling, tilbyder sig her en interessant og gavnlig Lejlighed til Sammenligning mellem den poetiske og prosaiske Fremstilling, hvis Forskjel Læreren søger at tydeliggjøre Disciplene. Efterat et Digt nøjagtigt er gennemgaaet med

Hensyn til Indhold og Foredrag, bliver det enten lært udenad, eller dets Indhold friere gjengivet til Dvælse i mundtlig Fremstilling hvorved det strengt paasees, at Foredraget bliver reent og flydende, frit for Tautologier og Pleonasmer. Til samme Tid med er endvidere benyttet Dehlenschlägers nordiske Oldsagu, og Erfaring har overtydet Læreren, Hr. Eistow, om, at Valget af denne Bog ikke har været uheldigt. Den fører Disciplen ind i en fremmed og selsom Livskreds, der ved sin Evenlyrlighed morer ham til samme Tid, som den ved sin Charakterrigdom danner ham; Mængden af usædvanlige Sprogformer udvider hans Kundskab i Modersmaalet, medens den højt simple Stil letter ham den mundtlige Gjenfremstilling og giver Læreren ogsaa her Lejlighed til en frugtbar Sammenligning med Mallings kunstigere Periodebygning. Den første Saga er lært udenad og fortalt.

Retskrivning. Den i forrige Klasse begyndte Skrivning efter Dictat fortsættes i Begyndelsen her paa samme Maade. Kun Indholdet bliver vanskeliggere. Det Dicteerte læres udenad; det tidligere lærte holdes i friskt Minde. Længere hen meddeles lejlighedsvis nogle Regler, f. Ex. om Brugen af store Begyndelsesbogstaver og om Stymologiens Indflydelse paa Retskrivningen. I sidste Henseende har Læreren dicteret en Deel Stammeord tilligemed de deraf udspringende Afledsord for at vise f. Ex. Grunden til Brugen af æ; til Vibeholdelsen af det stumme d, o. a. desl.; ligeledes en Deel Forstavelser (v a n, u n d, af, o. s. v). Stammeordet er blevet forestavet; Afledningerne derimod ikke. Det Dicteerte nedskrives først paa Tavlen; indføres, efter at være rettet, i Stillebogen, og læres derpaa udenad. For at Disciplenes Opmærksomhed bestandig kan være henvendt paa Afledningen, tilholdes de i deres Stillebøger at adskille

de vanskeligere Ord i deres enkelte Stavelses. — Endelig bliver det til friere Dvælselse i Rettskrivningen opgivet Disciplene at nedskrive en kort Fortælling, som de enten tidligere have lært udenad, eller som Læreren isærvejen fortæller dem. Det Fortalte indskrives strax paa Klade og fuldføres siden hjemme. Selv i dette Tilfælde bliver, for at forebygge Fejl, de vanskeligere Ord enten opskrevne paa Tavlen eller indprægede ved mundtlig Stavning. Disse Dvælselser, der ogsaa give Lejlighed til at gjøre opmærksom paa Interpunctionen, tjene ligeledes til at forberede den skriftlige Fremstilling. Et andet Middel hertil omtales nedenfor.

Spørgsmaal. Det er ikke nok, at Disciplen kommer i Besiddelse af Spørgsmaals Orderraad; ogsaa Lovene for dets indre Liv maa efterhaanden bringes ham til Bevidsthed. Rudimenterne af Grammatiken optages derfor her som et nyt Moment i Underviisningen, dog uden at endnu nogen Lærebog dertil benyttes. Det ansees for rigtigst at begynde den grammatiske Underviisning med Sætningelæren. Men for at Sætningens Udviikling gradviis kan fremstille sig for Disciplene, er der dicteret dem en Mængde Exempler i fortløbende Række, der foresfore dem den nøgne Sætning i dens forskjellige Former og derpaa de forskjellige Udvidelser, den kan modtage. Ved Exemplerne er der tillige sørget for, at de vigtigste Regler i Formlæren kunne komme under Omtale, og der vil saaledes ad den analytiske Vej kunne gives Disciplen en almindelig Overfigt over Grammatiken. Disse Dvælselser ville deels gjøre Læringen af Grammatiken lettere, deels danne en nødvendig Overgang og Indledning til de skriftlige Dvælselser efter „Veiledningen.“ Begge disse Dele ere nemlig Gjenstand for Underviisningen i den

næste Klasse. Saavel til praktisk Indøvelse af Sætningslæren som for at lede Disciplene til at fremstille egne Tanker, have de skriftlig maattet danne korte Sætninger af en vis opgiven Form over Gjenstande, som ligge inden for deres egen Erfarings Kreds.

Tredie Klasse.

4 Timer ugentlig.

Disciplene ere i en Alder af 9 til 11 Aar. Foruden de i 2den Klasse brugte Bøger komme her til: *Benziens danske Grammatik* og *Vorgens Vejledning til Udarbejdelser*.

Læsningen fortsættes efter samme Plan som i anden Klasse; Dvelse i mundtlig Fremstilling ligeledes; i Retsskrivningen ere særegne Dvelfer her unødvendige; de grammatiske og stilistiske Dvelfer drives for en Deel i Fællesskab paa nedenstaaende Maade. Men da jeg troer, det ikke vil være uden Interesse at see flere Aars Erfaringer sammenstillede, og det navnlig vil give nogen Oplysning med Hensyn til Brugen af min „Vejledning,“ vil jeg tillade mig at meddele det Vigtigste af de Beretninger, den danske Lærer, Hr. Liskow, i de tre sidste Aar har givet angaaende Undervisningen i denne Klasse, idet jeg lader ham selv tale:

1840.

Overeensstemmende med Deres Ønske tillader jeg mig herved at meddele Dem Underretning om den Maade, hvorpaa jeg er gaaet frem, og den Erfaring, jeg har gjort, ved Benyttelsen af deres stilistiske Vejledning. Det er en Selvfølge, at hverken hiin eller denne endnu kan være fuldkommen tilfredsstillende, idet den fuldstændige Nytte af „Vejledningen“ først da vil vise sig, naar det er lykkedes at

sætte den i en harmonisk Forbindelse med den grammatiske Underviisning i Almindelighed, og tillige Disciplene ved flere Forberedelser ere forte saavidt, at de strax med Lethed kunne orientere sig i deres Opgaver. At slige forberedende Oevelser ere nødvendige, og at den danske Underviisning i 1ste og 2den Klasse maa stræbe at omfatte dem, derom har Brugen af Vejledning i 3die Klasse overtydet mig. Den første Lektion¹⁾ forudsætter hos Disciplen, at han skal forstaae at danne en enkelt Sætning og have et nogenlunde klart Begreb om de Ord's Betydning, han skal anvende i samme. Jeg forsøgte at lade anden Klasse øve sig i denne Lektion; men i Begyndelsen var Resultatet kun lidet tilfredsstillende. Sætningerne manglede al Individualisation, og de deri forekommende Ord vare fejlagtigt forstaaede og anvendte. Senere, da jeg havde faaet Lejlighed til at øve Disciplene i at udvide og individualisere den nogne Sætning, faldt Opgaverne i denne Henseende lettere, men derimod vedblev Misforstaaelsen af de Ord, der skulde anvendes. Denne Ulempe troer jeg kunde afhjælpes, naar Disciplene allerede i 1ste Klasse øvedes i at forklare de mindre almindelige Ord's Betydning²⁾. Skal Læreren forklare Ord som: frugtesløs, opæggeblende o. s. v., vil Disciplens Frihed i at anvende dem gaae tabt, idet han da, gjerne vil holde sig til det af hiin angivne Exempel. Dette gjælder ligeledes om den anden Lektion³⁾. Denne har derimod 3die Klasse gennemgaaet og løst temmelig tilfredsstillende. Den tredje

---

¹⁾ At danne Sætninger, hvori eet eller flere opgivne Ord forekomme.

²⁾ Man sammenligne hermed den nugældende Plan for Forberedelsesklassen (Pag. 4.) ³⁾ At danne Sætninger, hvori opgivne Phraser forekomme.

Lectiō¹⁾ har derimod voldet mange Vanstæligheder; Nr. 1, 9 og 12 har næsten Ingen kunnet udfylde. Den fornemste Grund hertil maa vel ligge deri, at de endnu ikke kunne indsee, hvorledes Hovedtanken i saadanne Tilfælde nødvendig bestemmer de underordnede Sætningers Indhold og Form. Jeg har stræbt at formindske denne Ubehjælpssomhed ved at indføre hele Conjunctionslæren praktisk, for at Disciplene, ved at samle Sætningerne i Perioder til et grammatisk Hele, tillige skulde føres til nogen Indsigt i hines logiske Forbindelse og saaledes lidt efter lidt til en ordnet Lærning. Den fjerde²⁾, femte³⁾ og sjette⁴⁾ Lectiō har jeg tildeels gennemgaaet i mundtlige Øvelser, fordi det vilde tage vel megen Tid op, hvis de skulde udføres skriftlig, og tillige den fjerde og sjette passende kunne forbindes med den mundtlige grammatiske Analysering af Sætninger. Den syvende Lectiō⁵⁾ har jeg i disse Dage⁶⁾ begyndt paa; jeg kan derfor ikke sige, hvorledes Udfaldet vil blive. Den ottende Lectiō⁷⁾ har jeg troet i denne Klasse at burde forbigaae. Det forekommer mig, at Periphrasen svæver paa en saadan Maade mellem Billedet og den egentlige Definition, at den helst burde forbindes med de Lectiōner, der angaae disse, navnlig hvor Periphrasen angaaer enkelte Ord, som er Tilfældet med flere af de opstillede Øvelsesexempler; de opstillede Sætninger synes mig derimod at kunne betragtes som en Fort-

---

1) At udfylde Sætninger, hvori mangler eet eller flere Ord. 2) Om Afsværling i Ordenes og Sætningernes Stilling. 3) Om Afsværling i Udtrykket. 4) Om active Sætningers Forandring til Passiv og omvendt. 5) Den samme Tanke udtrykt ved forskellige Ord. 6) Den samme Tanke udtrykt ved forskellige Ord. 7) Periphrase.

sættelse af syvende Lection. Den niende Lection¹⁾ har ikke forarsaget nogen Vanskelighed. Længere ere vi i dette Aar ikke komne, deels fordi jeg har troet afværende at burde øve Dictat, da Flere endnu vare temmelig svage i Orthographien, deels fordi jeg, som tidligere berørt, har søgt at lette Disciplene Brugen af „Veiledningen“ ved andre lettere og forberedende Opgaver.“

1841.

„Formlæren og det vigtigste af Syntaxen gennemlæses her efter Venziens Grammatik. Læren om forbundne Sætninger indøves praktisk ved forskellige Exemppler, som Disciplene skulle danne. Jeg har søgt at sætte den i Forbindelse med anden og tredie Lection i Veiledningen ved at opgive forskellige Forsætninger, som Disciplene derpaa skulde supplere ved Eftersætninger overensstemmende med de forskellige logiske Forhold. Den sjette Lection, der giver en særdeles rig Anledning til at prøve Disciplenes Dygtighed i Formlæren, er ikke alene taget mundtlig og skriftlig, men ogsaa suppleret med andre Thematata af Mallings st. og g. Hdl. Den syvende Lection er forsøgt, dog ikke altid med et heldigt Udfald. Disciplene ere, navnlig iaar, ikke altid i Stand til at stille Tankens indre Væsen fra dens ydre Form, og forandre derfor ofte hiin, idet de ville omdanne denne; maaskee ere ogsaa nogle af Sætningerne vel abstracte. — Det har iaar været nødvendigt at drive temmelig stærkt paa Retkrivningsøvelserne og derved tilfidesætte „Veiledningen“ noget. Denne Ulempe vil imidlertid, som jeg haaber, forsvinde, jo mere Undervisningsplanen i 2den Klasse bliver realiseret. Allerede nu²⁾

¹⁾ Euphemisme. ²⁾ Beretningen er skreven den 26de Febr. 1841.

staae de Øverste i den lige med, om ikke højere, end de tilsvarende Disciple i 3die Klasse."

1842.

„Underviisningen kunde iaar paa Grund af Disciple-
nes større Modenhed drives efter en anden Maalestok, end
Tilfældet var isjor, navnlig gjælder det om Stilobelserne.
Jeg har næsten hele Aaret ladet smaa Øvelser af en for-
beredende Charakter gaae jævnsides med de egentlige Stile,
og for en Deel lagt „Bejledningen“ til Grund. Den an-
den, tredje, fjerde, femte, tiende¹⁾, ellefte²⁾ og
tolvte³⁾ Section er gennemgaaet deels mundtlig deels
skriftlig. Den tilfredsstillende Maade, hvorpaa Disciplene
i det Hele have løst Opgaverne, godtgjor disses Paa-
færdighed for denne Alder under Forudsætning af, at den
tidligere Underviisning har lagt det nødven-
dige Fundament. Den ellefte Section har jeg opholdt
mig længst ved; et stort Antal Sætninger ere blevne dicte-
rede og af Disciplene sammenføjede til Perioder. Jeg har
bestandig ladet hver Enkelt oplæse sin Udarbejdelse paa
Skolen, hvorved vindes, at Disciplene komme til Kundskab
om de forskjellige rigtige Maader, hvorpaa Perioderne lade
sig sammensætte, og at de Middelmaadige ved den hyppige
Gjentagelse hurtigere faae Øjet op for deres Arbejdes
Mangler. Fornemmelig for disses Skyld har jeg endvi-
dere diceret Perioderne i deres rette Form; de ere derpaa
blevne indførte i Stilebogen og paany rettede i Henseende
til Orthographi og Interpunction. Endnu maa omtales en
Slags forberedende Øvelser, der ere blevne knyttede til
Malling. Disciplene have nemlig omsat en opgiben lille

¹⁾ Perioders Oplæsning i løse Sætninger. ²⁾ Løse Sætningers
Forbindelse til Perioder. ³⁾ Synonymer.

Tale fra oratio obliqua til oratio recta; nogle Gange har jeg ogsaa forsøgt at lade dem udarbejde en Tale, hvis Indhold fandtes kortelig angivet hos Malling; dog har jeg bestandig valgt saadanne Steder, hvor de ved nogen Opmærksomhed paa Situationen og de historiske Forhold ikke kunde komme i Forlegenhed for Stof under Udførelsen. Jeg haaber til næste Aar at kunne øve Disciplene flittigere deri; saalænge denne Dvælse holdes inden for Paraphrasens Grændser og foretages skriftlig, maa den vistnok ansees for meget gavnlig.

De større skriftlige Udarbejdelser have været af forskjellige Art. I Begyndelsen af Aaret indskrænkede de sig til en Gjenfremstilling af Fortællinger; dernæst gik jeg over til lettere Beskrivelser. For at lette Fremstillingen oplæste jeg først forskellige Monstre, der skulde reproduceres saa tro, som muligt. Siden gav jeg Individualiteterne frit Spillerum i Udførelsen og oplæste først efter Stilens Gjennemsyn det tilsvarende Monster. Det har ofte været Tilfældet, at Stilene maatte blive af et betydeligt Omfang; jeg har da i Reglen ladet Disciplene dele Udarbejdelsen, hvorved de faae Ro til med Omhyggelighed at kunne udarbejde ethvert Parti. For at skærpe Opfattelseevnen have vi endelig lært flere af Indledningerne til de forskjellige Afsnit i Malling udenad."

Det vil heraf sees, hvad der er Gjenstanden for den grammatiske og stilistiske Underviisning i denne Klasse og hvordan Fremgangsmaaden er. Den i forrige Klasse i første Henseende forberedede Underviisning fortsættes her ved Bogens Hjælp (Ventziens Gram.); Formlæren og en Deel af Syntaxen læres, navnlig Læren om den sammensatte Sætning; i næste Aar vil denne blive udviklet gennem en fuldstændig Række af dicterede Exempler, fra enkelte,

forbundne, sideordnede Sætninger, gennem Hoved- og Bidsætninger (de forskellige logiske Forhold) til det større Sætningshele, som man kalder den sammensatte, flerleddede Periode, hvortil naturligt slutter sig Læren om Interpunctionen. I stilistisk Henseende gaaer saavel her, som for og senere ved Siden af Dvælses, der skulle føre til en praktisk Tilsegnelse af Sprogets Materiale til Brug i Skrift, et andet Slags, den formelle Sprogudvikling og bevidste Opfattelse af Sprogbygningen fremmede Dvælses, der fornemmelig slutte sig til „Veiledningen.“ Begge Slags skulle gjensidig supplere hinanden, da det ene uden det andet er mangelfuldt¹⁾. — Det vil endelig af Hr. Listows Beretninger være indlysende, hvormegit Klassens Præstationer i det sidste Aar staae over de foregaaende Aar. Grunden hertil maa fornemmelig søges i den for omtrent 3 Aar siden forandrede Undervisningsplan, hvis Folge var, som ovenfor berørt, en bedre Forberedelse i de foregaaende Klasser.

Fjerde Klasse.

2 Timer ugentlig.

Disciplenes Alder er mellem 10 og 12 Aar. Malning afløses af Holst's prosaiske Læsebog; Fædrelands-

---

¹⁾ De reent formelle Dvælses have tidligere, saavidt mig er bekjendt, kun været lidet anvendte i vore Skoler. Erkjendelsen af deres store Indflydelse paa Sprogansæns og Sprogfærdighedens Ud-
vikling var een af Grundene til, at min „Veiledning“ blev skreven. I denne foreferes nemlig en Række saadanne Dvælses, hvis Hensigtsmæssighed, naar de ledes af en dygtig Lærer, Erfaringen her i Skolen har stadfæstet. Dog skal det hermed ingenlunde siges, at disse enten ere de eneste eller de bedste, der kunne vælges, og maaskee vil en mulig Samarbejdelse af Bogen medføre baade Forandring og Foregelse af dem, der nu findes.

historiske Digte, Venstiens Grammatik, Borgens Vejledning beholdes.

Den logiske Læsning er i de to foregaaende Klasser saaledes indøvet og bragt til Færdighed paa et lettere historisk Stof, at Disciplene nu ville være vel forberedede til at gaae over til de vanskeligere Stykker i Holstis Læsebog, der deels indeholde Beskrivelser og Skildringer, deels have en mere reflecterende Charakter: deres Opfattelses-evne vil være saaledes skærpet, at den detaillerede Analyse af Stykkernes Indhold nu ikke vil behøves for at gjøre det forstaaeligt og give et klart Overblik derover; dog forlades heller ikke her noget Stykke, førend et saadant er tilvejebragt. Af Digtene læres en Deel udenad. Grammatiken repeteres; Retsskrivningen øves ogsaa her praktisk; de skriftlige Øvelser fortsættes tildeels efter Vejledningen. Perioder dannes efter opgivne Monstre; derpaa gaaes over til 10de og 11te Lektion i Vejledningen, naar disse, som Tilfældet har været iaar, ikke have kunnet tilbørlig indøves i 3die Klasse; til den første har Læsebogen afgivet Øvelsesexempler, der ere behandlede mundtlig; den sidste er suppleret ved forskellige diktrede Opgaver. Blandt de større, sammenhængende Stiløvelser hører fornemmelig Beskrivelsen, der i 3die Klasse forberedes, hjemme i denne, ligesom Fortællingen, d. e. Gjenfortællingen, i de to foregaaende. I Fortællingen indskrænkes nemlig Disciplens Virksomhed til Reproduction af et Gemne, der baade i Henseende til Stof og Form er ham givet. I Beskrivelsen¹⁾ gaaes et Skridt videre; Stoffet er ham givet, men Formen ikke, og selv Stoffet ikke saa umiddelbart, som i Fortællingen; det ligger vel for ham, men han maa, inden

¹⁾ 2de Lektion i Vejledningen.

han kan bruge det, først see, sigte og ordne det; han maa betragte den Gjenstand, der skal beskrives, fra dens forskjellige Sider og saa at sige opløse den i alle dens Bestanddele, for at hver enkelt kan træde frem for hans Blik; han maa dernæst af disse udvælge dem, der forekommer ham at være de meest karakteristiske og bedst skikede til at give en tydelig Forestilling om Gjenstanden, og endelig i sin Fremstilling forbinde de valgte paa en saadan Maade og ved Ordets Hjælp belyse dem saaledes, at de fremtræde som et anskueligt, sammenhængende og ordnet Hele. Men disse Operationer ere ikke lette for den Uvovede; de fordrer derfor, ligesom de tilstede, forskellige Overgange. Først forelæser Læreren derfor en Beskrivelse, som i Indhold og Form skal reproducere, hvorhos han ved en nøjagtig Analyse gjør Disciplene opmærksomme paa Opgavens Natur og Fordringer; dernæst leverer han blot Materialierne, men overlader til Disciplene at ordne og bearbejde disse¹⁾; derpaa lader han Disciplene paa egen Haand beskrive en Gjenstand, som de selv have Lejlighed til at undersøge, og endelig en Gjenstand, der ikke umiddelbart kan bringes dem for Øjet. — Da alle Grader ikke fyldestgjørende kunne gennemgaaes i denne Klasse, forbeholdes en Deel til den næste. Jaar har Klassen blandt andet efter et bestemt Schema udarbejdet en vidtløftig Beskrivelse af Hesten, hvortil det stod dem frit for at indsamle Stoffet af forskellige Skrifter.

Med disse Øvelser ere forbundne nogle andre af lignende Natur og Tendens, d. e. saadanne, ved hvilke Disciplens Selvvirksomhed skal udvikles ved at fremsætte et

---

¹⁾ Læreren kan ogsaa (som er fæstet i Aar) meddele Beskrivelsen af en Gjenstand og fordrer den efterlignet ved Beskrivelse af en anden.

givet Stof i en passende Form. Disse ere: Omsætning af Poesi til Prosa, Fortælling efter enkelte opgivne Sætninger, den udvidede Fortælling og Sammentrækning, efter Vejledningens 13de, 18de og 20de Lektion. Den først nævnte Dvælselse er fortrinlig skiftet til at opklare Forskjellen mellem det poetiske og simpelthen fortællende Foredrag, navnlig til at vise Nødvendigheden af, ved indskudte Sætninger i Prosaen at motivere Lærernes Forbindelse ved passende Overgange, da denne ofte mangler i det digteriske Sprog. Ogsaa den 18de Lektion lærer Brugen af Overgange. Til Omsætning vælges kun Stykker af fortællende eller historisk Indhold¹⁾. Til Sammentrækning ere benyttede enkelte Stykker af Holst's Læsebog, f. Ex. Catacomberne i Paris, Redfarten i Salas Solvgruber, Historien om Klokker Ole Svendsen Bakke, de to første saaledes, at det blev Disciplene opgivet at undersøge og giengive det reent Objective i Fortællingen, og fjerne alle Yttringer af Fortællerens Subjectivitet. Desværre indeholder den danske Læsebog kun faa Stykker, der kunne benyttes i denne Retning; Læreren tager derfor den tydske og franske til Hjælp. — Om de tvende andre Dvælselser giver Vejledningen tilstrækkelig Underretning. Ogsaa den 16de Lektion er gennemgaaet; derimod kun den sidste Deel af 15de (Begyndelsesadskillelse); den første Deel (Begyndelsesbestemmelse), især Definition af abstracte Begreber, oversteg deres Kræfter.

Femte Klasse.

2 Timer ugentlig.

Disciplene ere mellem 11 og 13 à 14 Aar. Holst's poetiske Læsebog afløser Fabricius's Samling; Sneedorffs

¹⁾ Saaledes vil formeentlig den Misbrug undgaaes, hvorfor denne Dvælselse er udsat.

Virchs Rettskrivningslære kommer til; det øvrige Apparat beholdes.

Læsningen fortsættes med de stigende Fordringer til Foredraget, som Stykkernes tiltagende Vanskelighed kræver. Læreren gjør opmærksom paa den forskjellige Stemme eller Tone, hvormed forskellige Sindsstemninger udtrykkes; han læser deels selv for, deels lader han de dygtigere Disciple gjøre det, for ved den ringere Afstand i Stemmens Dybde og Styrke at lette Efterligningen. Læsningen begynder altsaa her at antage en mere æsthetisk Charakter. Her, som overalt, gjøres der Rede for ethvert læst Stykkes Indhold og Tankegang, saavel i den poetiske som i den prosaiske Læsebog. Af den første Læres et Udvalg af Digte uden ad og fremføres af den fritstaaende Discipel med det rette og naturlige Udtryk, uden Affectation eller Svulst, saaledes at saavel Digtets rhytmiske Bevægelse som Rimet føles, uden at nogen af Delene virker forstyrrende paa Tankens rigtige Gjengivelse.

Rettskrivningen, der hidtil er øvet praktisk, søges her theoretisk begrundet ved Hjælp af en Rettskrivningslære, hvortil er valgt Eneckerff=Virchs. Af Grammatiken gjentages de vigtigste Afsnit (f. Ex. Ordbyggelseslæren), og der gjøres opmærksom paa det danske Sprogs Ejendommeligheder og Forskiel fra andre Sprog.

De stilistiske Øvelser ere ogsaa her deels af et kortere deels af et længere Omfang. Til det første Slags benyttes fornemmelig den 22de Lektion i Vejledningen (Individualiseren), til hvis Anvendelse Discipelen er forberedt ved 15de og 21de Lektion; desuden 26de og 27de Lektion (Sammenligning og Modsetning). Til sammenhængende Fremstilling benyttes, ligesom i forrige Klasse Fortællingen og Beskrivelsen, men med forøgede Fordringer

til Disciplenes Selvvirkjsomhed. Fortællingens vorende Banffelighed bestaaer i, at Læreren opgiver en almindelig Sætning (f. Ex. et Ordsprog), hvis Indhold og Mening han mundtlig drøfter med Disciplene, og fordrer nu, at disse skulle udvikle Indholdet af den abstracte Sætning i en Fortælling, der ogsaa kan gives i Form af en Allegori eller Fabel, hvortil Vejledningen i 28de Section giver Anvisning. Efter nogen Øvelse opgiver Læreren kun Themaet (f. Ex. barnlig Kjærlighed, straffet Utydighed o. s. v.), og lader Disciplen bevæge sig frit indenfor dettes Grændser. Beskrivelsen fortsættes paa det Standpunkt, hvor den ophørte i forrige Klasse (see Pag. 23). Skulde den der være affluttet, gaaer den her over til Skildringen, fra hvilken den deri er forskjellig, at hiin (Beskrivelsen) vil blot belære, idet den henvender sig til Forstanden, denne tillige underholde, idet den ogsaa taler til Phantasten; hiin er en Conturtegning, der kun i skarpe Omrids stiller os Gjenstanden for Øie; denne et Maleri, der ved Farvernes Hjælp udbreder Skjønhedens Skjær derover; i hiin er derfor Fremstillingen reen objectiv, i denne træder Forfatterens Subjectivitet kjendelig frem, og begge Momenter, Objectivt og Subjectivt, gjennemtrænge hinanden. Skildringen forudsætter derfor en modnere Udvikling og et større Herredomme over Sproget hos Disciplen. Dog vil den større Banffelighed i mange Tilfælde være afhængig af Opgavens Bestaendighed, og Skildringen vil derfor tildeels kunne drives ved Siden af Beskrivelsen, med de samme Gradationer i Overgangene som denne. Blandt andet ere Malerier (Kobberstik) taar enkelte Gange benyttes til Gjenstand for Skildringer.

Foruden de nævnte Øvelser ere ogsaa her — saavel som paa ethvert af de følgende Stadier — Udto og

Oversigter over det, der i de forskjellige Sprog er læst i større Heelheder, paa deres rette Plads.

I indeværende Aar have forskjellige Omstændigheder hemmet Underviisningens Fremskridt i denne Klasse og gjort det nødvendigt at benytte Dvælseser, som egentlig høre hjemme paa et tidligere Standpunkt.

Sjette Klasse.

2 Timer ugentlig.

Disciplenes Alder falder mellem 12 og 14 à 15 Aar. Underviisningsapparatet er det samme. Læsning, Udenadslæren, Grammatik, Retskrivning fortsættes efter de samme Principer, som i 5te Klasse.

I stilistisk Henseende har Underviisningen i de foregaaende Klasser bibragt Disciplen et saadant Ordforraad og praktisk skaffet ham en saadan Færdighed i dets Anvendelse, at det nu vil være Tid at meddele ham Reglerne for Ordenes Valg og Sammenstilling og Midlerne til at give Foredraget Afverling og Skjønhed, hvortil Vejledningens 22de, 23de og 24de Lektion¹⁾ giver Anvisning. Til Udarbejdelser benyttes i Begyndelsen de samme Gmner, som i Slutningen af 5te Klasse's Kursus, medens dog Opgaverne blive vanskelige og Forordringerne strængere; senere de efternævnte Dvælseser. Baade her og tidligere benyttes Brevformen til Indklædning af Beskrivelser og Skildringer. Vejledningen skal i denne Klasse være gennemgaaet indtil Læren om den egentlige Afhandling. Som Overgang og Forberedelse her til overs Disciplen i at behandle Opgaver af en mere abstract Natur, som dog deels ligge indenfor hans egen

¹⁾ 22. Om den gode Stils Egenheder; 23. Troper; 24. Figurer.

Tæknings Kredts, dels lettes ham ved Lærers Gjen-
nemgang. Af denne Art ere f. Ex. Parallelen (Bej-
ledningens 27de Section), der giver en jævnsidesløbende
Udvikling af to Forestillinger, enten i Modsætning til hin-
anden (f. Ex. den Gjerrige og Forøderen, Bennen og Smig-
rereren), eller i Sammenligning (f. Ex. Ungdommen og Baa-
ren, Menneffets Liv sammenlignet med en Vinterdag), og
Paraphrasen (29de Section), der omskriver og ud-
vikler Betydningen af et Ordsprog, en Sentents eller anden
kort Sætning. Tillige anvendes her praktiske Øvelser i
Disponeren efter Bejledningens 33te Section.

Ogsaa denne Klasse har iaar af forskjellige Grunde
ikke naaet det Maal, den plejer og skulde.

Syvende Klasse.

2 Timer ugentlig.

Disciplenes Alder er mellem 13 og 16 Aar. Samme
Undervisningsapparat. Med Undtagelse af Udarbejdel-
serne er Fremgangsmaaden i de øvrige Grene af den danske
Undervisning i det Væsentlige overensstemmende med 6te
Klasse, kun at Læreren ved Læsningen meddeler korte
biographiske Notitser om de Forfattere, hvis Arbejder, her
fornemmelig Digte, gjenneemgaaes. Af og til benyttes for
Afverlings Skyld et eller andet dramatisk Arbejde til Læs-
ning¹⁾.

De stilistiske Arbejder antage i denne Klasse
en strengere, fra de foregaaende Stadier væsentlig forskjel-
lig Charakter, der vedligeholder sig gjennem den øvrige

---

¹⁾ Helt's Læsebøger have ingen Prover af dette Slags.

Deel af Skoleunderviisningen. Stoffet har hidtil meer eller mindre været Disciplen givet; først blev det nemlig ligefrem overantvordet ham til Opfattelse gjennem Hukommelsen, dernæst blev det ham tilfort enten umiddelbart ved Anskuelse eller middelbart gjennem Forestilling og Phantasi, hvorpaa han ved Forstandens Hjælp sendrende og ordnende det givne Stof gjennem Sproget reproducerede det. Men hans Virksomhed skal ikke indskrænke sig hertil; han skal selv producere, og dertil maa han nu være styrket. Paa det nærværende Trin er nemlig hans aandelige Udvikling skreden saa vidt frem, at han ej blot kan beskæftige sig med Forestillinger, der tilflyde ham fra en umiddelbar Betragtning af Omverdenen, men han maa ogsaa kunne fastholde disse løsrevne fra den phænomenale Rod, betragte dem i deres indbyrdes Sammenhæng og Forhold, og see deres Aarsager og Virkninger, Tilblivelse og Formaal o. s. v., eller med andre Ord, bevæge sig i den abstracte Tænkningens Sphære. Men ligesom Maalet for den studerende Discipels Skoleunderviisning i det Hele er at forberede ham til den videnskabelige Erkjendelse, som Universitetsstudiet skal føre ham imøde, saaledes er det ogsaa naturligt, at den danske Underviisning i den sidste Periode af Skoletiden kun kan stræbe, at hæve ham til Tænkningens lavere Regioner, og dette gjør den, idet den ad den reent praktiske Vej gjør ham bekendt med de logiske Kategorier. Men selv i dette Tilfælde ville de Operationer, der nu skulle beskæftige Disciplen, have en særegen Vanskelighed for ham, da han, henviist til alene gjennem Tænkningen at søge sit Stof, vil mangle det Tilhold og det Støttepunkt, Phænomenernes mere eller mindre umiddelbare Beskuelse har ydet ham. Han maa derfor føres ind i denne nye Verden paa en Maade, som deels ikke af-

frækker ham, deels letter ham en sikker Fremgang; Skridt for Skridt maa han ledes frem, i Begyndelsen uden at ane den store Forskiel paa Nu og For, indtil han er kommen saa vidt, at hans Læder kan sige: „See, disse ere de Vanskeligheder, Du har haft at bekæmpe; dem har Du overvundet.“ Og har han omsider naaet det Maal, hvortil Skolen vil føre ham, da maa han, hvis han ret har benyttet dens Vejledning, hvis den skal erklære ham for dygtig og vel forberedt til et højere Studium, være i Stand til med Klarhed og Orden at fremstille sine Tanker om enhver Gjenstand, der ligger indenfor hans Erkjendelses Kreds, i et sammenhængende, til Gjenstandens Natur passende Foredrag.

Overeensstemmende hermed skal Underviisningen i denne Klasse begynde at vejlede Disciplen til at forfølge en abstract Tank udvikling, i gradviis Fremskriden fra det Lettere til det Vanskeligere paa følgende Maade:

I Begyndelsen fortsættes de Dvælses, hvormed Gte Klases Kursus sluttede (Parallelen og Paraphrasen). Der næst gaaes over til Themata, der fordre en strengere Orden og overhovedet en større Stringents i Udførelsen, hvortil først vælges Udviklingen af et enkelt Begreb (Veiledningens 35te Section), der af Læreren fuldstændig gennemgaaes, betragtet fra de Synspunkter, som i Udarbejdelsen skulle gøres gjældende; senere antyder Læreren blot Indholdet ved at angive Synspunkterne efter det i Vejledningen (Pag. 132) meddeelte Monster, og forhindrer saaledes, ved at afstikke bestemte Grændser, at Disciplen skal forville sig paa Begrebets endeløse Mark; tilsidst lader han Disciplen prøve paa selv at orientere sig og finde de rette Grændser. Der paa gaaes over til Behandlingen af sammensatte Themata eller hele Sætninger i en bestemt

Form (Chrien; see Vejledningens 36te Section), der ligeledes først gjennemgaaes og derpaa udarbejdes efter det i Vejledningen givne Monster. I Slutningen af Aaret gives Opgaver, der ere at behandle i en friere Form, men hvortil Læreren dog meddeles Hovedtanterne. — Læreren henvender fortrinlig sin Opmærksomhed paa Sproget, om det er det tydelige, rigtige og passende Udtryk for Tanken, og paa Tankernes Forbindelse, om de staae i nøje og nødvendigt Sammenhæng, og danne en uafbrudt, jævntflydende Strøm. — Efterhaanden som nogen praktisk Færdighed er erhvervet, meddeles efter Vejledningen (30te til 34te Section) den tilsvarende Theori, samt hvad der af Excursionerne maatte være nødvendigt til at belyse denne. Til Afverling opgives ogsaa her stundom Beskrivelser og Skildringer.

Ottende Klasse.

2 Timer ugentlig.

Klassen har et toaarigt Kursus; Disciplene ere i en Alder af mellem 14—18 Aar. Af det forhen brugte Apparat beholdes kun Vejledningen og Rejskrivningslæren. Af de to Timer anvendes den ene til Stil.

Den Dannelse, Skolen giver Disciplen, skal i denne Klasse afflutes; den danske Undervisning medvirker dertil ved følgende Midler:

1. Den udvider hans Kundskab til Sprogets Frembringelser, idet den efter omhyggeligt Valg forefører ham Litteraturens, især den skjønnede Litteraturens, mærkeligste Phænomener i ordnet Folge. Desværre lægger den indskrænkede Tid (een Time ugentlig) et Baand paa Valget, og tvinger til kun at tage Hensyn til det, der har haft en afgjørende Indflydelse paa Litteraturens og Spro-

gets Udvikling og Nationens Dannelse. Jaar har Deh-
len schlägers rige Geniuss givet Stof til Underholdning.
En Deel af hans lyriske og episke Digte, St. Hansaftenspil,
det gamle Freias Alter, Thors Rejse til Jothunheim, Val-
dur hin Gode, Aladdin, Hagarthy og Signe og Vaulun-
durs Saga ere deels forelæste af Læreren, deels læste af
Disciplene. Hans øvrige Skribentvirksomhed er antydet
og Disciplene henviste til selv at ose af Kilden. Til næste
Aar ville fornemmelig Holberg, Gwald, Baggesen og Sei-
berg blive gennemgaaede. Af og til forelæses et Digt eller
Brudstykke af en Forfatter, som Tiden ikke tillader at be-
trachte i sin Heelhed, saasom Schack Staffeldt, Hauch,
Chr. Winther, P. Møller o. Fl.

2. Den vækker hans æsthetiske Sands ved
at gjøre ham bekendt med Poesiens Bæsen i Umindelighed
og specielt med de forskjellige Digtarters Charakter og Gjen-
dommelighed; ved at aabne hans Blik for Digtterværkernes
indre Dekonomi og ved en nøjagtig Analyse af enkelte Ar-
bejder eftervise den poetiske Idees Gjennemførelse.

3. Den skærper hans Dømmekraft og ud-
vikler hans Sprøgsands ved en grundig Analyse saa-
vel fra Indholdets som fra Formens Side af fortrinlige
profaiske Arbejder af forskjellige Stilarter, hvori en strin-
gent Tankeudvikling er forenet med et correct og smukt
Sprø¹).

4. Den giver ham endelig selv, deels ved de
her nævnte Midler, deels ved særegne paa hans tidligere For-
beredelse og Udvikling baserede Øvelser, Herr edømme

---

¹) En til dette Djemed svarende Samling af Mønstre, der
med de nævnte Egenskaber forbandt en let overskuelig Kortheit i
Emnernes Behandling, er et Savn, jeg har tænkt paa at af-
hjælpe.

over Sproget til sammenhængende og klar Tankefremstilling, hvilket vi have angivet som den danske Underviisnings Formaal.

Disse Øvelser bestaae for Tiden i Affattelse af skriftlige Arbejder i Fortsættelse af den Gang, disse have taget i 7de Klasse, dog saaledes, at enkelte af hin Klases Øvelser, navnlig Ohrien, i hvilken Formen er givet, her recapituleres, forend der skrives til Afhandlinger, i hvilke baade Form og Stof skal være et Product af Disciplens egen Tænking. Fremgangsmaaden ved disse er i Almindelighed den, at Læreren fordrer, at Disciplene, ottende Dagen efterat Themaet er opgivet, skulle levere en Disposition, der først mundtlig bliver bedømt og næste Dag skriftlig rettet tilbageleveret. Ere alle Disciplenes Dispositioner forfejlede, meddeler Læreren selv en Disposition. Kun ved lettere Themata fordres ingen forelobig Disposition, men den maa da meddeles enten foran eller efter selve Udarbejdelsen (der skal være færdig den næste ottende Dag), for at Læreren kan forviise sig om, at Emnet ordentlig er gjennemtænkt, forend der er skredet til Behandlingen. Opgaverne ere af blandet Indhold ¹⁾; helst vælges saadanne Emner, som en foregaaende mundtlig Dmtale har bragt Disciplene nærmere. Efter at være rettede gives Udarbejdelseerne tilbage forsynede med Læreren's Bemærkninger; enkelte gjennemgaaes i Detail, og den bedste bliver i Reglen oplæst. Undertiden bliver en Disposition udkastet paa Skolen; undertiden kunn Stilene fordeles til gjensidig Bedømmelse blandt Disciplene. — Den theoretiske Anviisning,

---

¹⁾ Deriblandt Charakteristiker af berømte Personligheder. Stilleordenen har iaar ikke altid været som den angivne.

Veiledningen giver, gennemgaaes nøjagtigt, læres i sine Grundtræk og fordres anvendt ved given Lejlighed.

For at vække og skærpe Tænkningen og udvikle Sprogfærdigheden hos Disciplene har den danske Underviisning fra 6te Klasse af faaet et Accessorium i skriftlige Arbejder, hvortil i 6te Klasse alene den historiske Underviisning, i 7de og 8de Kl. tillige Religionsunderviisningen give Materialier.

„De „skriftlige historiske Spørgsmaal“ disse ere Hr. Bohrs's Ord, „ere opstillede saaledes, at der af Disciplen kræves et selvstændigt Arbejde for at kunne besvare dem tilfredsstillende. Detaillen vil ikke kunne findes eller tilfulde benyttes, dersom ikke Opmærksomhed paa Læreren's Foredrag, navnlig i de sidste Timer, har givet Nøglen, og som oftest er Spørgsmaalet af en almindeligere Natur, hvor da den større Modenhed og den større Kundskab viser sig ved at opfatte de forskjellige Phænomener i deres rette Forhold til den skabende Idee. Paa en over det i Lærebogen givne Stof foreget Masse af Detail skjønes ikke, naar denne blot danner et løst Aggregat af Facta, men derimod meget, naar en dygtig og forstandig Bearbejdelse har henstillet dem paa deres rette Plads i den historiske Kreds, Disciplen kan oversæe. Til Sproget tages specielt Hensyn, ogsaa i orthographi's Henseende.“

Ved Religions-Udarbejdelse, der ledes af Hr. Voesen, er Fremgangsmaaden i det Væsentlige den samme. Gaaende ud fra den Overbeviisning, at hvad man ikke kan udtale, det forstaaer man ikke heller, mener Hr. Voesen med Ret, at den skriftlige Behandling af en religiøs Materie fornemmelig bør benyttes som Middel til

at bringe Disciplen fra den dunkle Følelses og den til et vist Begreb svarende Stemnings ind i den klare og bestemte Tankes Obeet, idet han, for at besvare et givet Spørqsmaal, tvinges til at gaae ud af den ubevidste, uklare Tilstand og med Forstanden at gribe og fastholde det Omspurgte, som han da først tilfulde kan tilegne sig. Herpaa beregnes Opgaverne, hvis Besvarelse, ligesom de historiske, aldrig umiddelbart kan ses af de brugelige Lærebøger, men fordrer selvstændig Tænkning af Disciplene. Som oftest gives vejledende Vink; undertiden maae Disciplene før Afhandlingen levere et Udkast til den. Efterat Udarbejdelsen er gennemgaaet med hver Enkelt, og Feil mod Sprog og Tankegang paaviste, gives enten et nyt kort Udkast over Afhandlingen, eller den gennemgaaes vidtloftigere mundtlig for alle Disciplene.

Disse tvende Arter af Udarbejdelser træde saaledes supplerende saavel til Underviisningen i de respektive Fag som til den danske Underviisning. I sidste Henseende ere de, da Stoffet til dem sædvanlig er givet, af væsentlig Indflydelse paa Disciplens formelle Dannelse.

I 4de og 5te Klasse have Realafdelingens Disciple 2, i 7de Klasse 1 Time ugentlig særskilt i Dansk. Disse anvendes i de to forstnævnte Klasser fornemmelig til grammatiske Øvelser, hvortil Underviisningen i de gamle Sprog give de studerende Disciple en rigere Fæslighed, i den sidste til at meddele det Vigtigste af Metriken, hvortil Anviisning af den danske Lærer for de studerende er mindre nødvendig.

Det vil upaatvivlelig være bemærket, at *Dvellerne* i mundtligt *Foredrag* ikke ere omtalte i de højere *Klasser*. Grunden hertil er den, at de for *Djeblikket* ikke ere gennemførte længer end til 4de *Klasse* incl., og jeg desaarfag anfaae det for uhenftgsmæssigt at opføre dem som Bestanddele af *Underviisningen* der, hvor de endnu slet ikke ere optagne. Jeg anseer nemlig en gradviis fremskridende Gang i disse *Dveller* for nødvendig, og har derfor ikke villet lade dem komme til *Udførelse* i de *Klasser*, hvor der ikke kunde bygges paa et tilsvarende *Grundlag*. De maae forresten i det *Væsentlige* komme til at holde *Skridt* med de skriftlige *Dveller*, og ville i *Magister M. Hammerichs* grundige og interessante *Afhandling* finde tilstrækkelig *Belysning*.

Berigtigelse.

I 3die *Klasse* er angivet 4 *støbet* for 5 *Timer* til *Dans*.

Skolefterretninger

for Skoleaaret 1841 & 1842,

ved

S. Bohr.

Examen ar

3 Maret 1841 dimit- teredes til Univerfi- tetet:	Udarbej- delse i Møderes- maal	Latin	Lat. Stil	Græff	Hebraiff	Religion
1) Nicolai Wilhelm Rohde	Laud	Laud	Haud ill.	Laud	L. p. c.	Haud ill.
2) Christian August Emil Arenßen	Laud	Laud	Laud	Laud	Haud ill.	L. p. c.
3) Jørgen Adolph Peter Møller	Laud	Laud	Haud ill.	Laud	Laud	Laud
4) Jsaac Emanuel Weil	Laud	Haud ill.	Laud	Haud ill.	Laud*	Laud
5) Peter Christian Bechmann	Laud	Haud ill.	Haud ill.	Haud ill.	Haud ill.*	Laud
6) Dibrif Christian Seidelin	Haud ill.	Haud ill.	Haud ill.	Haud ill.	Haud ill.*	N. cont.

Ved Begyndelsen af Skoleaaret 1841 var Disciplenes Antal 154 (for Djebliktet 164), der vare fordeelte i 8 Klasser. Af disse ere I. og II. at betragte som fælles Forberedelsesklasser for Studerende og Ikke-Studerende, da Underviisningsgjenstandene endnu ikke ere adskilte. Fra III. til VII. (incl.) ere de studerende Klasser parallelle med Realklasserne og begge disse med resp. A og B betegnede

* Betyder, at et Pensum Græff er angivet istedetfor Hebraiff.

- 1) F. d. 19 Mai 1824, indsat i Forberedelsesklassen Mai 1832.
- 2) F. d. 10. Novbr. 1823, indsat i nederste studerende Klasse i Octbr. 1832.
- 3) F. d. 18. Novbr. 1824, indsat i nederste studerende Klasse i Octbr. 1833.
- 4) F. (i Mecklenborg-Schwerin) d. 16. April 1823, indsat i øverste studerende Klasse 1838.
- 5) F. d. 27. Novbr. 1822, indsat i nederste studerende Klasse i Octbr. 1829.
- 6) F. d. 10. August 1820, indsat i øverste studerende Klasse i Octbr. 1840.

tium 1841.

Geogra- phi	Historie	Arith- metif	Geometri	Lybst	Fransff	Specifcharakter
Laud	L. p. c.	L. p. c.	Laud	Laud	Laud	Laudabilis
Laud	L. p. c.	Laud	Laud	L. p. c.	L. p. c.	Laudabilis
Laud	Laud	Laud	L. p. c.	L. p. c.	L. p. c.	Laudabilis
Laud	L. p. c.	Haud ill.	Haud ill.	L. p. c.	Laud	Laudabilis
Haud ill.	Laud	Haud ill.	L. p. c.	Laud	Laud	Haud illaudabilis
Laud	Haud ill.	N. cont.	Haud ill.	Laud	Laud	Haud illaudabilis

Afdelinger af den samme Klasse have tildeels Underviisnings-
timer tilfælles. Hver enkelt Klases Kursus er beregnet
paa 1 Aar. Den overste eller VIII. Klasse har ingen til-
svarende Realklasse; den staaer ene med et Aaarigt Kur-
sus; som en Folge heraf bestaaer den af 2 Afdelinger, der
betegnes med A og B. Overgangen til at dele denne
Klasse er skeet ved i enkelte Discipliner at anvise 1ste og
2den Afdeling forskjellige Underviisningstimer. Den overste
Realklasse, VII. Kl. B, blev oprettet ved Skoleaarets Be-
gyndelse. Desuden er i Lobet af Aaret en Forberedelses-
Klasse oprettet, for hvilken der ikke gøres Regning paa
Forkundskaber. Denne Udvidelse bringer den Fordeel, at
1ste Klases Kursus ligeledes kan indskrænkes til eet Aar,
og den allervigtigste, at man ved saa tidligt, som muligt, at
underkaste Barnets Dannelse Skolens Control kan sammen-
knytte den fremadskridende Dannelses forskjellige Stadier.

Schema over den egentlige Time

	VIII.		VII.		VI.		V.	
	A.	B.	A.	B.	A.	B.	A.	B.
Dans	2		2 1		2		2 2	
Lydst	2		2 2		2 2 2		2 2	
Frans	2		3 1		3 1		2 2	
Engels			4		" 3		" 3	
Latin	4	9 2	10	"	10	"	8	"
Græsk	1	5	4	"	4	"	6	"
Hebraisk	3	2	"		"		"	
Religion	3		2		1 1 1		2	
Hist. & Geogr.	2	2 2	5		5 1		4 1	
Naturhistorie	"		"		" 2		2	
Physik	1½		1½		" 1½		"	
Mathematik	2	1 2	3		3		3	
Regning	"		1 2		1 2		2 1	
Skrivning	"		" 2		1 1		2 1	
Legning	"		" 2		" 2		" 2	
Sang	" 2		2		2		2	
Gymnastik	" 2		2		2		2	
	38	40½	37½		37	38½	39	

A n m. Forberedelsesklassen har havt 12 særegne Timer i Dans, de 7 Timer i Regning tildeels tilsælles med 1ste Klasse, og de 8 Timer i Skrivning ligeledes meest tilsælles med 1ste Klasse.

fordeling i Skoleaaret 1841—42*).

IV.		III.		II.	I.	Forberedelses- Klassen.
A.	B.	A.	B.			
2	2	5		7	9	12
2	2	5		6	3	"
2	2	4		2	"	"
"	3		3	"	"	"
12	"	3	"	"	"	"
2	"	"		"	"	"
"		"		"	"	"
2		2		2	3	"
4		4		4	2	"
2		2		2	"	"
"		"		"	"	"
3		"		"	"	"
2	1	3		4	5	7
2	2	3		4	6	8
"	2	2		2	"	"
2		2		2	"	"
2		2		2	2	2
39	39	37		37	30	29

*.) Ved Fordelingen af Timerne til Sprogundervisning er tildeels det Princip gjort gjældende, at der tildeles ethvert Sprog i det første Aars Kursus et forholdsvis ringere Antal Timer, der formenes at være tilstrækkeligt til den forberedende Undervisning i Formlæren og dens praktiske Anven-

I indeværende Skoleaar er Følgende læst i de forskjellige Sprog og Videnskaber:

Latin. VIII Klasse A og B læst og repeteret; *Liv.* 21de Bog; *Cic. Tusc.* 1ste Bog; *Virgil. Æn.* 8de & 9de Bog; læst men ei repeteret *Virgil.* 10de Bog; *Horat. Od.* 2den Bog; *Ep.,* 2den Bog og *ars poët.*; **Vadens Gram.** Formlæren, dog Pronom. og Talord efter **Madvig**; desuden, Udvalg af Syntaren (*Tempora* og *Modi*, *Prosodi*, *Metrik*) efter **Madvig**; VIII A repeteret; *Sallust: bell. Catil;* *Virg. Æn.* 6 & 7 B.; *Cicero de orat.* 1ste Bog; *Hor. Od.* 1ste Bog; *Epist.* 1ste Bog: 1, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 13. VIII. B repeteret: *Cæs. bell. Gal.* 1ste, 2den, 3die Bog; *Cic. orat. in Catil.* 1—4; *pr. Archia, Lege Manilia* og *Ligario. Terentii Andriæ.* VII. Klasse A: *Cicero. orat.* 2 & 3 *in. Catil.* og *pro Archia, Sallust. Bell. Catil., Terentii Andriæ;* **Madvigs Gram.** Syntaren til *Capit.* 7; **Vad. Gram.** repeteret Formlæren. VI. Klasse A læst og repeteret: *Cæs. Bell. Gal.* 1, 40 *ad fin.* samt 2den og 3die Bog; *Sallust. bel. Catil;* *Cicero in Cat.,* 1—4. Desuden repeteret: *Cæs. Bell. Gall.* 1, 1—40. 3 Stkke om Ugen. Grammatiken repeteret deels efter **Vadens** (Formlæren med Undertagelse af de ureglm. Verb.), deels efter **Madvig** (Orddannelseskære og Syntax, samt de uregelmæss. Verb. af Formlæren). V Klasse A. *Cæs. de Bell. Gall.* 1ste—3die Bog; Gram. Formlæren ergjennemgaaet, fremdeles Sætnings-

---

belse paa Sætningslæren, medens i det følgende Aar et overvejende Antal Timer tildeles det samme Sprog, for at bibringe Disciplen Fasthed i Form- og Sætningslæren, samt de almindelige syntaktiske Regler, hvilket Resultat efter Planen fornemmelig skulde vindes ved at gennemgaae et betydeligt Pensum i en Læsebog. Hvorvidt dette Princip videre bør gennemføres, vil Erfaring lære.

Iæren og de vigtigste syntaktiske Regler efter *Vorgens Stiløvelser* og *Badens Grammatik*. 2 Stile om Ugen. IV. Klasse A. *Vorgens Lsb.* 1ste—3die Afsnit. Det Vigtigste af den latinske Formlære efter *Badens Gram.* og de vigtigste Regler om den enkelte Sætning mundtlig efter *Vorgens Læsebog* samt efter *Vorgens Stiløvelser*; Stile mundtlig og skriftlig efter samme Bog til S. 55. III. Klasse A. Af Formlæren efter *Madvigs Gram.* læst fra *Bøjningslærens Cap. 2* til *Cap. 13* med *Forbigaaelse* af *Cap. 9* og det mere Specielle. For at indøve det Læste er gennemgaaet de 9 første Stykker af *Vorgens* latinske *Læsebog*.

Græsk VIII. A & B. Læst og repeteret *Homer. Iliad.* 7de og 8de Bog; *Jacobs Blumenlese* Pag. 67—77 og 164—258; *Xenoph. Mem. Socr.* 1ste og 4de Bog. *Herodot.* 9de Bog repeteret. Nogle Stile. *Langes* Formlære repeteret; *Syntaren* mundtlig gennemgaaet og indøvet. Desuden VIII A. repeteret: *Hom. Il.* 1ste—6te og 9de Bog; *Herod.* 5de Bog; *Platon.* *Apol. Socr. & Crito.* Med dem, der ikke lære Hebraisk; *Homer. Odyss.* 1—10. — VII Klasse A. læst og repeteret: *Homer. Il.* 6te og 7de Bog; *Herod.* 5te Bog. Nogle faa Stile. *Langes* Formlære repeteret. Enkelte Punkter af *Syntaren* ere mundtlig meddeelte. — VI Klasse A. Læst og repeteret de 2 første Bøger af *Iliaden*; repeteret *Langes Grammatik*, hvoraf tillige er læst Afsnittet om den episke *Dialect* og de fleste af de anomale Verber. V Klasse A. Gennemgaaet *Langes Grammatik* til *Syntaren* med *Forbigaaelse* af den episke *Dialect* og det anomale Verber, hvoraf dog er læst saa mange, som forekomme i *Langes Læsebog*. Af denne er læst til Pag. 28 i den 2den Udgave. For videre at indøve de grammatiske Former er oversat paa Græsk de *Læsebogen* tilføjede danske Exempler indtil Pg. 112. — IV Klasse

A. Den græffe Formlære efter Langes Grammatik, det Almindeligste 3: Substantiverne og deres Declination, Adjectiverne, Talordene og Verberne og deres Conjugation til verba pura.

Hebraisk. VIII Klasse A. *Genesis*; Lindbergs Grammatik. VIII B. *Gen. Cap. 1—4*; det Vigtigste af Grammatiken.

Tydsf. VIII A & B. *Kriegks „Darstellungen“* Pg. 215—238; 653—664; Oversættelse fra Dansk til Tydsf efter Borgens Vejledning. Syntax efter Rungs Gram. Om trent 2 Stile maanedlig. — VII A & B *Kriegks „Darstellungen“* 378—409; 653—660; Rungs Formlære. 2 Stile maanedlig. VII B desuden det Vigtigste af Syntaren samt 4 Stile maanedlig. — VI A & B Rungs st. Lsb. 32—34. 84—89. 104—110 307—312. Rungs Grammatik, Formlære; 2 Stile maanedlig. VI B. 4 Stile maanedlig. — V A & B Rungs større Læsebog. 28—34. 202—235. 247—257. 307—312. — Grammatik: Formlæren efter Rung og det Vigtigste af Syntaren. Mundtlig Stil efter Grønborg Pg. 1—15. 1 Stil maanedlig. — Poesi; læst cursivt I Gang maanedlig. V B desuden: 1 Stil egentlig. Cursivt Version og Udenadslæren. det Vigtigste af Syntaren. — IV A & B. Rungs st. Lsb. p. 6—19. 21—34. 202—224. Rungs Gram. Formlæren. Mundtlig Stil efter Verels Bibelhist. p. 81—84. 93—99. 1 Stil maanedlig. Endeel Digte lærte udenad. IV B. desuden: 1 Stil og 1 Version om Ugen. Særegen Lectie i Grammatik, Udenadslæren og cursivt Overs. — III A & B. Rungs mindre Læsebog læst ud. Rungs Grammatik: det Vigtigste af Formlæren. Lærte udenad de fleste Vers, der staae i Rungs Læsebog. Versioner efter Læsebogen. Mundtlig Stil efter Verels Bibelhist. Stile meest efter Dictat. — II. I Rungs

tydske Læsebog oversat og tildeels analyseret 56 Sider; dertil læst i Rung's Grammatik Artiklernes, Adjectivernes og Pronominernes Declination samt Paradigmerne af Substantivernes Declination. Nr. 1—16 samt Nr. 26 af Digtene i Rung's Læsebog læste udenad. Skriftlige Øvelser; der i det første Halvaar bestode i Afskrivning af et opgivet Stykke i Vogen og i sidste Halvaar mere i Øvelser i at declinere Substantiver med Adjectiv og Artikel, samt i at skrive efter Dictat eller et Stykke, som i Forvejen var lært udenad. — I Rung's tydske Læsebog læst alene som Oplæsning 28 Sider, som Oversættelse 10 Sider. Desuden læst udenad de første 8 Spalter af Gloserne bag i Vogen.

Franskf. VIII. Grammaire française par *Borring* læst 2 Gange. Af "recueil de morceaux en prose par *N. Chr. Bjerring & Vilh. Bjerring*, 92 Sider oversatte og Indholdet gennemgaaet paa Franskf. 12 Stile, — Foredraget og Examinationen skeer paa Franskf. — VII A & B. Af Grammaire française par *Borring* Syntaxe til Regl. 160. Repeteret Verberne. Recueil de morceaux en prose par *N. Chr. Bjerring & Vilh. Bjerring* 60 Sider. Jagerslevs Materialier oversatte paa Franskf. indtil de passive Verber. Analyseret. — Foredrag og Examinations paa Franskf. VII. B skrevet 30 Stile, som siden ere mundtlig oversatte. — VI A & B. Grammaire française par *Borring*, partie elementaire og etymologie læst 4 Gange. Lette franske Læsestykker af *W. Bjerding* læst 2 Gange. Jagerslevs Materialier til de regelmæssige Verber af Iste Conjugation. Foredrag og Examinations paa Franskf. VI B. desuden 30 Stile og lært dem med tilhørende Regler. — V A & B: Af *Borrings* Læsebog for Mellemklasserne f. Pg. 31—31. 74—82. 116—121. 151—153.

163—165. Vorrings Grammatik: Alle saavel regelmæssige som uregelmæssige Verbers Conjugation; de vigtigste Regler for Flertalsdannelsen og Kjønsdannelsen. V B desuden: af Læsebogen fra Pg. 34—40. 41. 106—109. 34—35. Vorrings Grammatik: Talordene og Sammenligningsgraderne. Af Vorrings Stilovelselser de ulige Nummere indtil Nr. 13. — IV A & B. Vorrings Læsebog for Mellemklasserne fra Pg. 1—4. 7. 9—14. 20—23. 31. Vorrings Grammatik: Conjugationen af Hjælpeverberne, de active, passive og pronominalt Verber, samt de uregelmæssige Verber af de 3 første Conjugationer. IV B. desuden: Læsebog Pg. 4—7. 8—9. 14—17. Hovedreglerne for Flertalsdannelsen og Kjønsdannelsen, Pronominerne og de pronominalt Adjectiver, samt af Tugerslevs Materialier de Exempler, som have Hensyn hertil. — III A & B. Af Hallagers A. B C. instructif fra Pg. 20—35. 73—82, saaledes at hvert andet Læsestykke tillige er lært udenad. Af Sproglæren er lært Conjugationen af avoir og af de regelmæssige Verbers enkelte Tider. II. Af Hallagers A. B. C. instructif fra le prix de l'application til Pêcho, (14 Sider) Oplæsning, Ordnes Stavelse, Overs. Det førstnævnte Stykke og Pensant mutin (6 Sider) lært udenad. Alt læst 4 Gange.

Engelsk. VIII. Thornhills Englisches Lesebuch P. 79—159. Rosings Grammatik: Formlæren. VII A Sinnet's Elementarbuch der englischen Sprache p. 1—57 Rosings Gr. Formlære. — VII B. Ligesom VI og desuden hele; "Japhet in search of a father". — VI B. Mariboes "selections" Pg. 4—18. 200—219. 281—295. — V B & IV B. Sinnet's Elementarbuch der englischen Sprache. Pg. 1—67. Rosings Grammatik: Formlæren. — III B. Stories selected from the history of England", udg. af G. Mariboe p. 46—69. Gr., af Formlæren de regelrette Verber og Hjælpeverberne.

Religion. VIII A. Fogtmann's Lærebog. VIII B. Indledningen, samt 1ste, 3die og 4de Capitel. — VII. A & B. Herslebs Bibelhistorie Marci Ev., Joh. Br. 1—3. I Udarbeidelse maanedlig. — VII A. Fogtmann's Lærebog 2det Capitel. VII B. Valles Lærebog. VII A & B. Herslebs Bibelhist. fra Exilet i Babylon til Jesu Indtog i Jerusalem paa Palmesøndag. I Afhandling maanedlig. VI A. Fogtmann's Lærebog: Indledn. og 1ste Capitel. VI B. Valles Lærebog: de 5 første Capitler og 7de Capitel. VI A & B. Herslebs Bibelhist. fra Juda og Israels Riger til Djergrædiken. — V. Valles Lærebog, Cap. 3, 6, 7. Herslebs N. T. til Apostlernes Hist. — IV. Valles Lærebog, Cap. 4, 5, 6 til Læren om Pligterne mod os selv. Verels's Bibelhist. (tildeels ogsaa efter Herslebs): Fra Jesu Forklarelse paa Djerget til Apostlen Pauli Død. Efter Verels en kort Udsigt over den christne Kirkes Historie. Lært udenad i den evangeliske christelige Psalmebog: Ps. 123. 164. 190. 301. og en Jule og Paaskepsalme. — III. Valles Lærebog Cap. 2, 3. Verels's Bibelhist. fra Jesu Fremtræden som Prophet til Bogens Slutning. Lært udenad i Psalmebogen Ps. 42. 71. 279, Juleps. 138, Paaskeps. 164. 175. — II. Valles Lærebog Cap. 1. Verels's Bibelhist. fra Dommerne til Jesu Fremtræden som Prophet. I Psalmebogen Ps. 1. 15. 22. 31. 46; som Jule og Nytaarsps: 138. 445. 450., Paaskeps. 152. 175. — I. Klassens Hovedparti Verels's Bibelhist. fra Verdens Skabelse til Saul. Luthers Katechismus: de 10 Bud og de 3 Treens Artikler, tildeels med tilhørende Udvikling.

Hist. & Geogr. VIII A. Læst og repeteret Kosods Udtog af Verdenshistorien. VIII B. Kosods Udtog, forfra til Frankrig. VIII A & B. Jørgensen's Geographi.

(Afrika, Amerika og Australien ikke repeteret). I historisk Afhandling maanedlig. — VII. Kosods Udtog forfra til Frankrig. Jagerslevs større Geographi: Afrika, Amerika og Australien. — VI. A & B. Kosods Udtog: fra Frankrig og ud, 1 historisk Afhandling. — VI B. Allens Danmarks Historie fra Aar 1319—1660. — V A & B. Kosods Udtog: den gamle Verdens Historie o.: til Aar 476. Jagerslevs større Geographi: af den politiske Geographi, forfra til Spanien (Danmark forbigaaet). Mathematisk Geographi. V B. Allens Danmarks Historie forfra til 1319. — IV. Kosods fragmentariske Hist: den nyere Historie fra Aar 476—1815. Jagerslevs st. Læreb. i Geogr. Indledningen til alle Verdensdele, Danmark, den physiske Geographi. — III. Kosods fragmentariske Hist: Den gamle Historie indtil Aar 476. Jagerslevs mindre Geographi: fra Holland og ud. — II. I den første Halvdeel af Aaret er mundtlig foredraget og gjengivet: enkelte udmærkede Mænds Lævnet, saavel af den ældre som nyere Historie. I Geographi er læst efter Jagerslevs mindre Lærebog: Indledning til alle Verdensdele. Hele Europa — I. Geographi, Jagerslevs mindre Lærebog: et kort Omrids af Verdensdelene.

Mathematisk. VIII. Lærebøger: Bergs Arithmetik og Geometri. Læst den elementære Plan-Geometri og den elementære Algebra, Egninger af 1ste og 2den Grad deri indbefattede. I skriftligt Arbejde ugentlig. — VII. (Samme Lærebøger). Geometri: Om proportionale Linier og ligedannede Figurer, om regelmæssige Polygoner indskrivelige i Cirkler, om Cirkelliniers Rectification. Repeteret Capitelne om Linier, Vinkler, parallelle Linier, Trekkanter, Firkanter og Polygoner. — Af Algebra læst: Regning med Rodstørrelser, Uddragning af Kvadrat- og Kubikrod,

Egninger af Iste Grad og Proportioner. Repeteret: Capitlerne om de 6 Regningsarter betragtede i Almindelighed, vort Talsystem, negative Størrelser, Brok, Decimalsbrok og Bogstavregning. — VI. (Samme Lærebøger). Geometri: Læst om parallelle Linier, om Trekkanter; Firkanter og Polygoner. Repeteret Indledningen, samt Capitlerne om Linier (den rette Linie, samme i Forbindelse med Cirkellinien, Cirkelliniene i Forbindelse med hinanden) og Vinkler. Angebra: De 4 første Regningsarter med positive og negative, hele og brudne Tal, Egninger af Iste Grad med Iste og 2den Ubekjendte, samt Læren om Proportioner. — V. (Samme Lærebøger). Arithmetik: Det Vigtigste af Cap. 1, 2, 4, 5, 6, 8. Geometri: De vigtigste Sætninger af Iste Cap. — IV. Arithmetik: Det Vigtigste af Cap. 2, 4, 8. Geometri (Vergs Ledetraad): forfra til om Vinkler.

Regning. VII. A. 4 Species i Brok, Regula de Tri i Brok, omvendt og sammensat Regula de Tri; Hovedregning; desuden praktiske Øvelser i Uddragning af Kvadrat- og Kubikrod; — VII. B. desuden Procent- og Renteregning samt Verelregning og Vare-*Calculationer*. — VI. A. 4 Species i Brok, Regula de Tri i Brok, omvendt og sammensat Regula de Tri samt praktiske Øvelser i Uddragning af Kvadrat- og Kubikrod; Hovedregning; — VI. B. desuden: Procent- og Renteregning, samt fremmede Penge-*Calculationer*. — V. A. 4 Species i Brok, Regula de Tri i Brok, Regning med Decimalsbroker, Hovedregning; — V. B. desuden: omvendt og sammensat Regula de Tri, samt fremmede Penge-*Calculationer*. — IV. De fire Regnemaader med hele og brudne Tal, benævnte og ubenævnte. Hovedregning: Jacobis Hovedregningslister 5–20 inclus. — III. Tavlerregning: De fire Regningsarter med benævnte Tal; Addition og Subtraction med Broker i ubenævnte Tal. Hoved-

regning: Jacobis Hovedregningelister fra Nr. 5 til 10. Den store Tabel. — II. Tavleregning; de fire Regnumaader med hele Tal, bencævnte og ubencævnte. Hovedregning: Jacobis Hovedregningelister fra Nr. 1 til 7. Den store Tabel, samt at skrive og læse Tal. — I. De fire Regnumaader med hele og ubencævnte Tal. Hovedregning: Addition og Subtraction. Lille og store Tabel. — Forberedelseklassen. Tavleregning: Addition og Subtraction med hele og ubencævnte Tal. Hovedregning: Addition og Subtraction. Additions- og Subtractions-Tabel.

Physik. VIII. B., VII., VI. B. I samlede Timer: Electricitet, Galvanisme og Magnetisme, samt Begyndelsen af den mekaniske Physik indtil Læren om draabeflydende Legemers Ligevægt.

Naturhistorie. VI. B. Drejers og Bramsens Lærebog: Menneskets Bygning og en almindelig Oversigt over Dyrerækkerne, Klasserne og Ordenerne efter Hovedparagrafferne. — V. De tre Planterækker efter samme Lærebog. — IV. Beenddyrene og de beenløse Dyr, efter samme Lærebog. — III. Krøyers naturhistoriske Lærebog for Begyndere: Indledningen til Dyreriget, de beenløse Dyr og Indledningen til Planteriget. — II. Bramsens og Drejers Lærebog i Zoologi og Botanik: den almindelige Indledning til Naturhistorien, Menneskets Naturhistorie, Indledningen til Dyreriget, Patteddyrene og Indledningen til Fuglene.

I Realklasserne har Confirmationen i Almindelighed været Grændsen for Disciplens Skoleliv, og Bedkommende plejer efter den Tid at ansee Skolen kun som et passende midlertidigt Opholdssted, indtil en eller anden

Udsigt viser sig for ham til at overtage saadanne Forretninger, til hvis Udførelse han troer at besidde meer end Dannelsen nok. Derfor vil i Reglen Realisternes Antal aftage, eftersom Klasserne stige: allerede ved Begyndelsen af Skoleaaret talte den kombinerede VII Klasse mellem 15 Disciple kun 2 Realister, medens den kombinerede III. Klasse af 25 Disciple havde 13, der ikke vare bestemte til Studeringer. At afhjælpe denne Uforholdsmæssighed ligger ikke i Skolernes Magt; den saameget ønskede og saa ofte omtalte almindelige Examen for Realister vilde være det hensigtsmæssigste Middel til at afhjælpe den; kun naar Staten garanterer visse Fordele for fuldstændigt dannede Realister, vil der være et ogsaa udbortes Motiv for Disciplen til at gennemgaae et fuldstændigt Kursus i Realskolen.

Alf Klassernes Kombination er aldrig sporet nogen Ulempe; i aandelig Modenhed staae Realklassernes Disciple ikke tilbage for den studerende Afdelings, og det er oftere bemærket, at den gjensidige vakte Kappelyst har haft gavnlige Følger, ligesom det er troligt, at denne Kombination, hvis den blev almindelig, vilde bidrage til at gjøre det klart for de Unge, at, hvor mangfoldig deelt end deres tilkommende Virkefreds maa være, er den virkelige Dannelsen, den aandelige Modenhed dog kun een, og at denne Fornemmelse vilde bidrage til at drage de forskjellige Stænder nærmere til hinanden og til at dæmpe det Overmod, der baade i realistisk og humanistisk Henseende saa ofte stræber at gjøre sig gjældende.

I Skoleaarets Lov er II Klasse voret til et Antal af 28 Disciple. Der er fra enkelte Sider yttret Frygt for at dette Antal skulde indvirke tyngende paa Lærernes Virksomhed, men denne Frygt har dog kun været theoretisk be-

grundet, idet Underviisningens Resultater ikke lade slutte noget Eignende; der hersker netop i denne Klasse en Opmærksomhed, et Liv og en Interesse for Lærers Foredrag, som det var ønskeligt at kunne overføre til andre Klasser, der i Discipeltal ere langt svagere. Det er forresten en Erfaring, som vist mange Skolemænd have haft Lejlighed til at gjøre, at et alt for ringe Discipelantal i en Klasse, tværtimod hvad man skulde vente, fløyer istedenfor at befordre Klassens Fremgang og Interesse. Maaskee Grunden kan søges deri, at flere aandelige Berøringspunkter frembyde sig mellem en velbefolket Classes Disciple, og at den derved vundne Livlighed virker forfriskende tilbage paa Læreren. Naturligviis gives der et Maximum paa den anden Side, et Tal, der ikke maa overskrides, men dette Tal bør ikke fastsættes vilkaarligt eller efter en almindelig Erfaring; det rette Tidspunkt for Delingen af en Klasse kan kun i hvert enkelt Tilfælde fremgaae af en Vurdering af Classens aandelige Dhygtighed og de respektive Lærers Talent og Kraft. Interessante Sammenligninger med vore Classers almindelige Discipelantal frembyde flere tydske Skoler, hvor Normaltallet for en Klasse er ansat til 40 Disciple; tildeels ogsaa enkelte Klasser i Waisenhuus-skolen i Kjøbenhavn, hvor Tallet er steget til 36 Disciple, der ikke behandles efter den indbyrdes Underviisnings Regler.

Ved Siden af den maanedlige Sammentællen af Charakterernes Points, hvis Form i tidligere Efterretninger om det v. Westenske Institut er angivet, er i den sidste Halvdeel af Skoleaaret opstillet en ugentlig Sammentælling og Omslytning for I og II Klasse, hvis Hensigt deels er at føre disse smaae Børn Glidens Resultat mere umiddelbart for Die, deels at stille Skolen i en nærmere og mere speciel Rapport til Forældrene, der gjennem Charakterbo-

gerne saaledes modtage ugentlig Underretning om Børnenes Fremgang.

Overhovedet har Skolen i Erkjendelse af, at kun ved en kraftig Samvirken med Forældrene noget fuldstændigt Resultat af Undervisningen lader sig opnaae, stræbt at træde i en saa nær Forbindelse med disse, som det efter Skolens Natur var muligt. I denne Henseende har privat Meddelelse og Correspondence ikke været uden Betydning. Den Ubhagelighed, det i enkelte Tilfælde kan forvolde Bestyreren, at maatte here umodne Domme, den Ansærgelse, han undertiden maa anvende for at gjøre Forældrene det Sensigtmæssige i Skolens Fremgangsmaade indlysende, erstattes fuldkomment ved den Bundsforbandte, Skolen erholder i Forældrenes frie Medhjælp, og ved de mangengang yderst gavnlige Oplysninger om et Barns Anlæg, private Beskæftigelser, Naturel og aandelige Retning, ligesom allerede Bevidstheden hos Barnet om den nøjere Forbindelse, der er sluttet mellem Skolen og Forældrene, forhøjer hans Agtelse for den fælles Regel, efter hvilken der arbejdes paa hans Vel. Hvad Skolen oftere har haft Lejlighed til at udtale sig imod, er den i og for sig ros-værdige Omhyggelighed for Børnenes Fremskridt, der opstiller Privatlærere uafhængige af Skolen, som formeentlig skulle understøtte og lette dens Virksomhed. Nu er det vel ikke at negte, at der kan gives Tilfælde, hvor en saadan Privathjælp i enkelt Henseende er nødvendig, men som oftest er det kun da, naar en Discipel paa Grund af sin evrige Modenhed er hensat i en Klasse, som hans Dannelse i en enkelt Disciplin ikke er voren. Men i saa Tilfælde ansættes upaatvilelig en Privatlærer bedst efter Raadførelse med Skolebestyreren og vedkommende Lærer. Derimod bør den Fremgangsmaade ubetinget forkastes at bruge Privatlærere til

at gjennemgaae Skolelectierne og foreløbig overhøre Disciplene. En saadan Privatlærer er overflødig, da det udtrykkeligt af Skolen er vedtaget at gjennemgaae Lectierne behørigt; han er skadelig, ikke blot fordi Underviisningen ved hans Indvirkning vil tabe i Genhed — thi denne Ulempe kunde maaskee afhjælpes ved indbyrdes Conferents — men fordi Disciplens Opmærksomhed paa Skolen, dette Centrum for Underviisningen, forrykkes, naar han veed, at han kan søge den manglende Oplysning hos Andre; den Lillid tilegne Kræfter, den Dygtighed, der udvikler sig ved selvstændigt at arbejde sig igjennem mødende Vanskeligheder, vil mærkeligt lide og omsider ganske forsvinde under en saadan Skin-Hjælp lammende Indflydelse. Jeg har i denne Henseende seet de sørgeligste Exempler paa dygtige Drenges gradvise Tilbagegang. For at gjøre Sit til, at de Disciple, der hjemme maatte savne det fornødne Opsyn, eller den fornødne No, uforstyrret og tildeels med en passende Vejledning under Skolens Control kunne forberede sig, er allerede tidligere en Eftermiddags-skole oprettet, hvor mod Erlæggelse af 1 Rbd. maanedlig enhver Discipel kan møde om Eftermiddagen fra Kl. 4—7. Denne Læsestue er ogsaa iaar bleven frekventeret af henimod 20 Disciple.

De fra Skolens tidligste Periode organiserede Lærermøder ere vedblevne. Ved Skoleaarets Begyndelse afholde Faglærerne særskilte Forsamlinger for at aftale Underviisningsplanen, der bliver at lægge til Grund, og hvis Resultat meddeles Bestyreren. Over hver enkelt Discipels Flid og Fremgang afgives maanedlige Vidnesbyrd, der samles af den Lærer, der har meest med den respektive Klasse at gjøre, og indføres saaledes i Charakterbøgerne til maanedlig Underretning for Forældrene, en Foranstaltning, der ved Anvendelsen saa at sige af det levende Ord giver

Vedkommende en klarere Forestilling om Disciplenes Standpunkt, end den blotte Charakteers traditionelle Figur kunde gjøre. Den Fremgangsmaade, der hidindtil ved Lærermøderne har været fulgt, er omtrent følgende: efterat et eller andet pædagogisk Spørgsmaal, skundom ogsaa en Afhandling, der stod i nærmere Forbindelse med Skolens Virken, af Bestyreren var Lærerne forelagt, omtaltes hver enkelt Discipel specielt, og det Mærkeligste ved hans Personlighed fremhævedes. Senere indskrænkede man sig til i Almindelighed at omtale Klasserne og at angive de mærkeligste Phænomener i samme. Denne Form maatte naturligviis være trættende for de Lærere, der ikke umiddelbart havde med vedkommende Disciple at gjøre, skjondt paa den anden Side mange Oplysninger gaves, der stillede Lærerne i Almindelighed og Bestyreren i Særdeleshed paa det rette Standpunkt til at bedømme en Discipel, ligesom lejlighedsviis de almindelige Bemærkninger, der knyttede sig til Specialia, bleve gjorte til Gjenstand for Debat. Imidlertid er, i Anerkjendelse af det tvædedelte Stof, der var Gjenstand for Modernes Forhandlinger, i det sidste Qvartal af indeværende Skoleaar den Forandring foretagen, at, istedetfor de hidindtil maanedlig afholdte almindelige Møder, Lærerforsamlingerne afdeeltes i almindelige og specielle eller Klasseforsamlinger; de første ere bestemte til Foredrag af Bestyreren eller Lærerne over pædagogiske Gjenstande, de sidste til speciel Bedømmelse af Disciplene; de afholdes hver fire Gange aarligt. Saaleves vil forhaabentlig Interessen for Lærermøderne stige, og de ville, ved Siden af det praktiske Resultat, der vindes, bidrage til den Anerkjendelses Udvikling: at alle Lærerne arbejde til et fælles Maal under een Lands Baretægt og med den frie Villie, der kun er begrændset af Hensyn til det Heles Vel.

Lærernes Navne og Fag.

- Danff. Dhr. Cand. philos. Chr. Agerstov, i VII & VI,
Stud. theol. W. Brodersen i I, Stud. theol. E.
Mantzius i Forberedelsesklassen, Cand. theol. N.
Linstow i de øvrige Klasser.
- Latin: Bestyreren i VIII, Dhr. Cand. philos. C. Funch
i VII, Mag. Art. P. S. Tregder i VI, Cand. theol.
E. S. Hagerup i IV, Cand. theol. E. Unger i III
og Cand. theol. S. G. C. Bohr i V.
- Græff: Dhr. Mag. Art. Tregder i VIII & VII, Cand.
theol. E. Unger i VI, og Stud. philol. C. Ch. Chr.
Kern i IV.
- Hebraiff: Hr. Cand. philos. C. Funch.
- Tydff: Dhr. Cand. juris. N. Rung i VIII, VII, VI,
Cand. philos. C. N. Baudis i V, IV, III, og Cand
theol. W. Boethe i II & I.
- Fransff: Dhr. Candd. philos. N. C. Bjerring i VIII,
VII, VI, II, og Chr. Fr. Jrmischer i V, IV, III.
- Engelsff: Hr. Cand. theol. S. Rosing.
- Religion: Dhr. Cand. theol. E. Boesen i VIII, VII,
VII, V, og Halse i IV, III, II, I.
- Hist. & Geogr. Dhr. Cand. philos. E. Berg i VII,
Stud. theol. W. Brodersen i I, og Cand. theol.
Bohr i de øvrige Klasser.
- Mathematif: Dhr. Cand. theol. P. C. Berg i VIII,
VII, VI, og E. S. Hagerup. V & IV.
- Physik: Hr. Cand. theol. P. C. Berg.
- Regning: Dhr. Cand. juris. N. Juul i VII, VI, V,
Lieutenant v. Dons, i de øvrige Klasser.
- Skrivning: Hr. Cand. theol. N. Vorgen.
- Tegning: Hr. Chr. Kramp.

Sang: Hr. Organist Verggren.
Gymnastik. Dhr. Holmsted og Meyer.

Følgende Disciple af VIII A. have indgivet Begjæring om at underkaste sig den Probeeramen, hvis heldige Resultat (100 Points) skal berettige til Udgang til indeværende Aars Examen Artium.

1. Peter Ludvig Behrend, en Son af Hr. Mægler C. B. Behrend.
  2. Ludvig Rudolph Sophus Berg, en Son af Hr. Bataillonschirurg E. A. Berg.
  3. Anders Falkenskjold, en Son af afdøde Major og Contorchef A. S. v. Falkenskjold.
  4. Niels Frederik Schlegel, en Son af Hr. Major og Stadsconducteur C. F. A. v. Schlegel.
  5. Gustav Hansen en Son af Hr. Kammeraad og Lotto-Correspondencechef P. C. B. Hansen.
  6. Frederik Carl Emil Nielsen, en Son af Hr. Instructeur og kgl. Skuespiller P. N. Nielsen.
  7. Carl Johan Holm, en Son af Hr. Cancellraad C. J. Holm.
  8. Christian Ludvig Lendrop, en Son af Hr. C. C. Lendrop, forhenværende Hørfremmer.
-

Schema over den offentlige Examen.

NB. Romertallet angiver Nummeret paa det Bærelse, hvori der examineres

Fredagen d. 15de Juli.

II.	8 Klasse	8 = 11	Latin.
	5 Klasse A	11 = 1	Græsk.
	5 Klasse	1 = 2	Regning.
	7 Klasse A	4 = 6	Latin.
	6 Klasse A	6 = 8	Græsk.
III.	3 Klasse	8 = 11	Hist. og Geogr.
	5 Klasse	11½ = 2	Hist. og Geogr.
	8 Klasse	4 = 8	Religion.
VII.	4 Klasse	8 = 11	Fransk.
	6 Klasse	11 = 1	Engelsk.
	4 Klasse B)	} 1 = 2	Engelsk.
	5 Klasse B)		
	6 Klasse	4 = 6	Fransk.
	5 Klasse	6 = 8	Fransk.
VIII.	2 Klasse	8 = 11	Religion.
	2 Klasse	11 = 2	Dansk.
	Forb. Kl.	4 = 4½	Dansk.
	7 Klasse	4½ = 6	Dansk.
	4 Klasse	6 = 8	Dansk.
XII.	7 Klasse	8 = 9½	Lydsf.
	6 Klasse	9½ = 11½	Lydsf.
	3 Klasse	11½ = 2	Lydsf.
	4 Klasse	4 = 7	Hist. og Geogr.
	4 Klasse	7 = 8	Regning.
XIII.	4 Klasse	8 = 10	Naturhistorie.
	8 Klasse	10 = 1	Mathematik.
	8 Klasse	1 = 2	Physik.
	2 Klasse	4 = 6½	Naturhistorie.
	5 Klasse	6½ = 8	Naturhistorie.

Løverdagen d. 16de Juli.

II.	6 Klasse A	8 = 10½	Latin.
	4 Klasse A	10½ = 12	Græff.
	7 Klasse A	12 = 2	Græff.
	8 Klasse B	4 = 6	Hebraisk.
	5 Klasse A	6 = 8	Latin.
III.	8 Klasse A	8 = 11½	Hist. og Geogr.
	7 Klasse	11½ = 2	Hist. og Geogr.
	8 Klasse B	4 = 6	Hist. og Geogr.
	1 Klasse	6 = 8	Geographi.
VII.	2 Klasse	8 = 10	Fransf.
	3 Klasse B	10½ = 11½	Engelsf.
	8 & 7 Klasse	11½ = 1	Engelsf.
	6 Klasse	1 = 2	Regning.
	3 Klasse	4 = 7	Fransf.
	8 Klasse A	7 = 8	Fransf.
VIII.	6 Klasse	8 = 10½	Religion.
	3 Klasse	11 = 2	Dansk.
	1 Klasse	4 = 6	Dansk.
	5 Klasse	6 = 8	Dansk.
XII.	8 Klasse	8 = 11	Tydsk.
	2 Klasse	11½ = 2	Tydsk.
	5 Klasse	4 = 6	Tydsk.
	4 Klasse	6 = 8	Tydsk.
XIII.	7 Klasse	8 = 10	Mathematik.
	6 Klasse B.	10½ = 11	Naturhistorie.
	4 Klasse	11 = 2	Mathematik.
	3 Klasse	4 = 6½	Religion.
	6 Klasse B } 7 Klasse }	6½ = 8	Physik.

Mandagen den 18de Juli.

II.	4 Klasse A	8 = 10½	Latin.
	3 Klasse A	10½ = 12	Latin.
	8 Klasse	12 = 2	Græsk.
	8 Klasse A	4 = 5	Hebraisk.
III.	2 Klasse	8 = 11	Hist. og Geogr.
	6 Klasse	11½ = 2	Hist. og Geogr.
	7 Klasse	4 = 5	Regning.
VII.	8 Klasse B	8 = 9½	Fransk.
	7 Klasse	9½ = 11½	Fransk.
	1 Klasse	11½ = 1	Regning.
	3 Klasse	1 = 2	Regning.
VIII.	7 Klasse	8 = 10	Religion.
	6 Klasse	10 = 12	Dansk.
	4 Klasse	12 = 2	Religion.
	1 Klasse	4 = 5	Religion.
XII.	2 Klasse	8 = 10	Regning.
	5 Klasse	10 = 12	Religion.
	1 Klasse	12 = 1½	Tydsk.
XIII.	3 Klasse	8 = 10½	Naturhistorie.
	6 Klasse	10½ = 12½	Mathematik.
	5 Klasse	12½ = 2½	Mathematik.

Mandag d. 18de Juli Eftermiddag Kl. 5 holdes Prøve i Sang.

Samme Dags Eftermiddag prøves de nye Disciple.

Torsdagen d. 21de Juli Kl. 9 Form. holdes Censur, hvorved Resultatet af Examen meddeles. Derefter begynder Ferien, der varer 3 Uger d. e. til Fredagen den 12te August.

Til at overvære Examen indbydes Enhver, der maatte interessere sig for Skolen.

B. N. Borgen.